

A szövegszékeltől a miniszteri bársonyszékig ¹

Asszonyoknak szülni kötelesség, lányoknak szülni dicsőség! – hangzott a Rákosi-korszak egyetlen női miniszterének nevével összefonódott túlzó népességszabályozási rendelet jelszava. Ratkó Anna népjóléti, majd egészségügyi miniszter életéhez, munkásságához kötődnek az itt közölt dokumentumok, amelyekből egyértelműen kitérünk szerepvállalásának igazi lényege, amelyről így vall egy vele készített interjúban: *Rákosi elvtárs azt mondta, hogy nem válogathatom meg, hogy mit akarok csinálni, azt kell tennem, amit a párt kíván.*

Bevezetés

A Rákosi-korszak egyetlen női minisztere *Ratkó Anna* volt, akinek életútja, politikai tevékenysége szorosan összefonódott az 1953. február 8-án kiadott túlzó és népszerűtlen népességszabályozási rendelettel, a *Ratkó-törvénnyel* -, amely valójában nem is nevezhető törvénynek, hiszen a Rákosi-korszakban nem törvények, hanem rendeletek, határozatok útján történt a jogalkotás. Emellett nem helytálló neki tulajdonítani a nevéhez kötődő rendeletet sem, hiszen ő csupán a Magyar Dolgozók Pártja Politikai Bizottságának az utasítását hajtotta végre. A rendszer döntési mechanizmusa kizárta ekkor, hogy a népjóléti miniszter meghatározó szerepet játsszon egy ilyen, igencsak politikainak minősíthető rendelet meghozatalában. A levéltári dokumentumok, így a politikai bizottsági határozatok, más pártvezetőségi tanácskozások jegyzőkönyvei, a Központi Vezetőség osztályaihoz érkezett szakvélemények egybehangozva tanúsítják, hogy Ratkó Annának valójában nem volt köze az 1953-as rendeletekhez, sőt, a szabályozás idején már kegyvesztetté is vált. Ezzel szemben egyértelműen kimutatható *Rákosi Mátyás* döntő szerepe, így találónak tűnik *Jobbágyi Gábor* megállapítása, miszerint inkább *Rákosi jogszabályokról* van szó népesedéspolitikai vonatkozásban.

Ratkó Anna tevékenységének, közéleti szerepvállalásának mozgatórugóit, a róla alkotott véleményeket, kritikákat jobban megérthetjük, ha életpályáját, döntéseit közelebbről megismerjük.

Ratkó Anna 1903. augusztus 19-én az Esztergom megyei Párkányánán (ma Szlovákia) született tizenhárom gyermekes munkáscsaládba, tizenegyedik gyermekként. A tizenhárom Ratkó testvér mellé a szülők még két elárvult rokongyereket is befogadtak a családba. Édesanyja, *Duhovnyi Anna* háztartásbeli volt, édesapja szerszám- és géplakatos, a vasasok szakszervezetének alapító tagja. A Ratkó gyermekek közül nyolc fiú az apa mesterségét folytatta, aki 1916-ban, a jobb megélhetés reményében, családjával együtt Budapestre, pontosabban Csepelre, majd Erzsébetfalvára (ma Pesterzsébet) költözött. Még nem volt 12 éves, amikor munkába állt, mivel a családnak egyszerre hat tagját vitték el katonának. Testvéreivel és édesapjával először a Soroksári úti Fegyver- és Gépgyárban dolgozott, mint „gépmunkás”. 13-14 évesen már belépett a szakszervezetbe, és 14 évesen a Fegyvergyár női munkásainak szakszervezeti bizalmi lett.

Munkásmozgalmi múltját 1917-től datálta az 1979 januárjában elkészült életút-interjúban. Egyik szervezője volt az 1919. évi eleji dél-budapesti munkásfelvonulásoknak, majd részt vett a fegyvergyári megmozdulásokban, sztrájkokban, háborúellenes akciókban, tüntetéseken. 1919 augusztusában elfogták, majd házi őrizetbe helyezték.

A szintén Soroksári úti Hazai Fésűsfonóban, ahol 1921-től cernázóként dolgozott, a gyári munkásnők főbizalmi lett. Elnöke volt a Textilipari Munkások Szakszervezete erzsébeti csoportjának, majd 1922-től a Textilszakszervezet Központi Vezetőségébe választották. Egyes források szerint megszerezte a textil-technikai végzettséget, de ez nem bizonyítható egyértelműen.

1927-ben belépett a Kommunista Magyarországi Pártjába. Férjével, *Bíró Károly* bőripari szakmunkással együtt, aki szintén szakszervezeti vezető volt, 1929-1934 között a Demény-frakciónak is tagja lett. Pártmegbízatásként a Magyarországi Szociáldemokrata Pártba is beépültek, hogy a szociáldemokrata párton belül egy kommunista magot hozzanak létre. Hamarosan a KMP Pesterzsébeti Végrehajtó Bizottságának a tagjai közé választották. Férje rendszeresen tartott szemináriumokat, Ratkó Anna inkább a mozgalom gyakorlati embere volt, aki agitált, nőgyűléseket tartott, és tagja lett a szociáldemokrata Országos Nőszervező Bizottságnak. Még ebben az évben - több társával együtt - bérsztrájkot robbantott ki. Mint a sztrájk egyik szervezője, rendőri felügyelet alá, majd közel egy évre feketelistára került, ami azt jelentette, hogy egy hétnél tovább egyetlen munkaadó sem foglalkoztathatta.

1929-től a csepeli Weiss Manfréd Tölténygyár, majd a Ganz Villamossági Gyár munkásaként dolgozott. Munkát elsősorban mozgalmi kapcsolatai révén sikerült szereznie. Még ebben az évben új munkahelyén főbizalminak választották.

1942-től csatlakozott egyes illegális kommunista akciókhoz. A főváros ostroma után már az MKP tagjaként vett részt a politikai életben. Ratkó Anna azon kevesek közé tartozott, akik nő létükre a vezető politikai körök közelébe jutottak. Az országos szintű szervezetek közül először a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége megszervezésén dolgozott. Időközben az újonnan alakult Textilmunkások Szakszervezetének főtítkárává is megválasztották. 1945. december 2-án a magyar szakszervezetek XVI. közgyűlésén a Szakszervezeti Tanács alelnöke lett.

1945-ben hathónapos pártiskolát végzett, és a Magyar Kommunista Párt 1945. májusi értekezletén pótagként bekerült a Központi Bizottságba. A III. pártkongresszuson, 1946. szeptember végén rendes taggá választották. A két munkáspárt 1948-as „egyesüléséig” folyamatosan részt vett a testület munkájában, 1956-ig pedig az utódpart, az MDP Központi Vezetőségében tevékenykedett.

1945. április 2-án Budapesten delegáltak az Ideiglenes Nemzetgyűlésbe. Az 1945. november 4-i nemzetgyűlési választásokon újra mandátumot szerzett, és a Nemzetgyűlés jegyzője lett. Az 1947-es, majd az 1949-es választásokon is bejutott a törvényhozásba. A kommunista hatalomátvétel után, az 1949. június 11-én a megalakult - második *Dobi István* kormány - népjóléti minisztere lett.

A Népjóléti Minisztériumot az 1944. december 21-én Debrecenben megalakult ideiglenes kormány - az Ideiglenes Nemzetgyűlés döntése értelmében - hívta életre a 9/1945. (I. 10.) ME. sz. rendelettel, amelynek végrehajtása a 335/1945. (II. 17.) ME. sz. rendelet alapján zajlott le. A minisztérium létrehozását a Magyar Kommunista Párt szorgalmazta, és irányítását mindvégig kezében tartotta. Vezetésével először *Molnár Eriket* (1945-1947), majd *Olt Károlyt* (1947-1948), végül Ratkó Annát bízták meg (1949-1950). A Minisztérium létrehozását az egészségügyi és hadigondozási feladatok nagy számával indokolták, feladataul pedig a szociális és egészségügyi irányítását jelölték meg, ügykörét azonban külön jogszabállyal nem határozták meg. Tevékenységét három szervezeti fősoportban, a központi igazgatás, a szociálpolitika és az egészségügy területén fejtette ki. 1945-1951 között a minisztérium az Akadémia u. 1-3. sz. alatt működött, majd az Akadémia utca 10. sz. alá költözött.

A Népjóléti Minisztériumban a kezdetektől fogva a Független Kisgazdapártnak volt a legnagyobb létszámú orvosi szekciója, és a szociáldemokrata beállítottságú orvosok aránya is igen jelentős volt. Az igazolási procedurákat kihasználva Rákosiék már a hatalomátvétel előtt is arra törekedtek, hogy megnyirbálják erejüket. Ratkó Anna ennek az elképzelésnek a szellemében, több, nagy nyilvánosságot kapott fegyelmi határozatot hozott volt kiszagda vagy szociáldemokrata orvosok ellen. Rákosinak az egészségügyben is végrehajtandó kommunista hatalomátvételhez mindenképpen egy jelentős mozgalmi múlttal rendelkező, korábban már megbízhatónak bizonyult munkácskádere volt szüksége, - olyan kommunista kerestett, aki a hazai viszonyokon edződött és nem emigrációból tért vissza. Elképzelhető, bár ennek írásos nyomát nem találni, hogy Rákosi a poszttra levele női politikust szánt, arra gondolva, hogy a lakosság talán megértőbb lesz az érdekeit sértő intézkedések iránt. Az *egyszerű emberek* egy része is úgy gondolta, hogy egy női miniszter megértőbben fogadja a kéréseiket, hallgatja meg a gondjaikat. Ezt tanúsítja a forrásokban közölt, Ratkó Annához írt kérelmező levelek sokasága, pl. állást kereső, háztartási alkalmazott; tarcali hadirokkant állást kérő levele; Jugoszláviából menekült család segély iránti kérelme (4. sz. forrás). A számtalan kérelmező levélre többnyire azonban kioktató hangú, az [popup title="empátiát teljességgel nélkülöző," format="Default click" activate="click" close text=","Szocializmust építő társadalmunkban minél többet dolgozik valaki, annál több megbecsülés jár neki." [...] „csak azt tanácsolhatjuk, becsülje meg egyelőre gondtalan megélhetést biztosító munkahelyét.”] elutasító válasz született Ratkó Anna nevében, amelyet rendszeresen a miniszter titkára, *Botyánszki András* írt alá.

Ugyanakkor elfogadta a felkérést a keresztanyaságra. Bizonyos körökben divat volt politikai vezetőket felkérni keresztszülőiségre. Rákosi különösen sok gyerekek volt a keresztapja. Ez nem jelentett egyházi szertartáson való részvételt, sőt az érintett sem ismerte személyesen a „keresztgyereket”, de ajándékokat küldött, ha

elfogadta a megiszteltetést. Ratkó Anna esetében is erről lehetett szó. (4. sz. forrás)

A 4. sz. forrás *Gobbi Hildának*, mint a Jászai Mari Otthon Egyesület főtítkárának a kérelmező levelét tartalmazza. A kérés mellett megtalálható a részletes költségvetési terv is. A kérésre adott válasz azonban nem található meg a miniszter iratanyagában, de az ügyet kedvezően bírálták el, hiszen az Ódry Árpád Színészotthon jelenleg is működik Budapesten, a VI. kerület Lendvai utca 13. sz. alatt.

Ratkó Anna a kinevezésre - említett 1979-es interjúja szerint - állítólag így reagált: „Nekem semmi közöm az egészségüghöz. Rettenetes letört, amikor felkértek népjóléti miniszternek. Megbízta, hogy a Népjóléti Minisztériumot szervezzem át Egészségügyi Minisztériummá, és azon belül a volt Népjóléti Minisztérium egy főosztályt képezzen. Rákosi elvtárs azt mondta, hogy nem válogathatom meg, hogy mit akarok csinálni, azt kell tennem, amit a párt kíván. Eggyé kell szervezni az egészségügyet, mert különböző kezekben volt a magyar egészségügy: vasutasok, postások, magántisztviselők. Azt mondta Rákosi elvtárs, hogy tehát nem azért bíztak meg, hogy orvos legyek, hanem hogy szervezzem eggyé az egészségügyet, mert bezonyosodott, hogy jó szervező vagyok. „

Annak érdekében, hogy szakmai segítséghez jusson, illetve, hogy hiba ne essék a szovjet modell minél tökéletesebb átvételében, három professzort küldtek a Szovjetunióból: B. V. Petrovskij, P. I. Szapozskov és Terian professzorokat, akik a *részkre létrehozott kórházban dolgoztak* (vagyis a Kútvolgyi úti Állami Kórház és Rendelőintézetben), részben pedig az egészségügy koncentrációjának megvalósításában mint miniszteri tanácsadó működtek közre. Ratkó Anna feladata ismét politikai, nem pedig szakmai jellegű volt, ráadásul személye szinte csak a *gyalog* szerepe volt ebben a játszmában. Erről egy - a forrásokban is közölt - alig két héttel hivatalba lépése után *Komócsin Mihálynak*, az MDP Nagy-szegedi Pártbizottsága titkárának a kioktató hangú levele tanúskodik, amelyben egy szegedi munkás-igazgató beiktatásakor tartott beszédét bírálja. (3. sz. forrás)

Ez idő tájt egyébként olyan sok helyen tett eleget szónoki felkéréseknek, hogy 1949. július 31-én utasítást kapott az MDP Központi Vezetősége Agitációs Osztálytól, hogy a továbbiakban csak a *Központi Szónoknyilvánartáson keresztül* foglalkozhat ilyen felkérésekkel (2. sz. forrás). Ratkó Anna ezt a felszólítást valószínűleg nem vette komolyan, mert legfontosabb beszédeit az Egészségügyi Minisztérium kis füzetben összegyűjtötte, és 1951-ben kiadta.

Az éberség szellemében miniszteri feladatai között szerepelt többek között munkáskáderek kinevezése az egészségügyi oktatási intézetek élére, illetve egyes szülészeti klinikák fasisztának minősített vezetőinek leváltása.

Ugyancsak végtelenig elfoglalt, minden szakmai hozzáértést, sőt, empátiát is nélkülöző, ideológiaiaink minősíthető döntést hozott még olyan *apolitikus* kérdésekben is, mint például az állami gondozott gyermekek ügye. A Budapest felszabadulását követően állami gondozottá vált - többségükben az orosz katonák nemi erőszakos cselekedetei által fogant - 800 gyermeket rosszul ellátott, szakemberhiánnyal küszködő nevelőotthonokban helyeztek el, és közülük sokan elpusztultak. A minisztériumi szakreferens javaslatára a gyermekek egy része családokhoz került, úgynevezett *csecsemő családi telepekre*. A korát meghaladóan korszerű intézkedés sok kisgyermek életét mentette meg, Ratkó Anna azonban megvétózta ezt a megoldást, mondván, hogy az örökbefogadó családok szinte kivétel nélkül a *régi uralkodó osztályból* kerültek ki, márpedig *horthysta arisztokrata családokban* nem nevelkedhetnek ezek a gyermekek. A miniszter intézkedése nyomán a személytelen, az egyéni kötődések kialakulását gyakran nélkülöző állami otthonokba visszakerült gyermekek körében újra íjesztően megnövekedett az elhalálozások száma. *Ilyen, és ehhez hasonló, átpolitizált utasításaival Ratkó Anna gyakorlatilag szinte teljesen szétzúzta a háború után kiépített gyermekvédelmi rendszert* - emlékezett vissza egy interjúban *Dr. Kun Miklós*.

A Népjóléti Minisztérium átszervezését Egészségügyi Minisztériummá a Politikai Bizottság indítványozta az 1950. november 23-i ülésén, amit az Alkotmány 1950. évi IV. tv. módosítása tett szükségessé. Legfőbb okként azt jelölték meg, hogy a minisztérium korábbi formájában a *felszabadulás óta elért eredmények ellenére megőrizte a régi rendszer népjóléti szervezetének számos elemét. Ezt felszámolandó és helyettesítendő* kell létrehozni a *népegészségügyet tervszerűen irányító és szervező, a szocializmust építő népi demokráciánk dolgozóinak egészségügyét szolgáló szervezetet*. A szovjet mintát követő Egészségügyi Minisztérium a Népjóléti Minisztériumból 1951. január 1-jén jött létre. Feladatkeret a 30/1951. (I. 31.) MT. sz. rendelettel kibővítették, amelynek értelmében a tudományegyetemek orvosi karairól megszervezték az önálló orvosegyetemeket (Budapest, Pécs, Szeged, Debrecen), így az orvos- és orvos-továbbképzést, a gyógyszerészképzést, és ezzel együtt az egyetemi klinikák felügyeletét és irányítását is az Egészségügyi Minisztérium vette át. A minisztérium tényleges működését 1951 közepétől szakzatosan kezdte meg, mivel a tanácsai rendszer kialakításával kapcsolatos munkálatok és az államigazgatási rendszer változása különböző feladatok és ügykörök többszöri átcsoportosítását eredményezték. Ezzel magyarázható, hogy az Egészségügyi Minisztérium ügyköre 1951-1953 között többször változott. Feladatait a 172/1952. (IX. 16.) MT. sz. rendelet az alábbiak szerint határozta meg: az egészségügy elvi irányítása, az orvos- és gyógyszerészképzés, a szakorvos- és orvos-továbbképzés, az egészségügyi középiskaderek képzése, munkába állítása és nyilvántartása, a gyógyító-megelőző ellátás szervezése, irányítása, a népbetegségek elleni küzdelem, a gyógyfürdők, gyógyforrások, gyógy-és üdülőhelyek egészségének főfelügyelete, az üdültetés, és állami gondozás, a közegészségügy, a járványvédelem, az egészségügyi felvilágosítás, a gyógyszerellátás, az egészségügyi könyv- és lapkiadás, újítási ügyek és állásfoglalás orvosi szakkérdésekben.

A szovjet típusú központosított egészségügyi irányítás legfőbb irányítója ismét Ratkó Anna lett, aki 1950. december 16-tól egészségügyi miniszterként folytatta tevékenységét. Minisztersége alatt teljessé vált a szovjet minta adaptáció nélkül követése. Ezt bizonyítja a legkisebbtől a legnagyobb jelentőségű ügyekben írt minisztériumi utasítások, rendeletek, válaszlevelek gamadaja. Egészségügyi miniszterként további politikai feladata volt a zsidó orvosok magas arányának a csökkentése a felsőbb egészségügyi körökben, vezető állásokban. Sok szociáldemokrata - párttagságuk révén - közalkalmazotti vagy egyetemi álláshoz jutott, jó kádernak nem számító orvos volt közöttük. A későbbi években is gyakran keveredett szakmai vitába zsidó származású szakemberekkel, és ilyenkor rendszerint megragadta az alkalmat, hogy hatalmi helyzeténél fogva legalábbis megingassa az illető pozícióját. Példa erre az említett Kun Miklós orvos ügye, aki jobbnak látta vidéken folytatni pályafutását, miután Ratkó Anna egyetlen tollvonással megsemmisítette a minisztériumi szakreferens orvosnak az állami gondozási rendszerre vonatkozó reformintézkedéseit.

Az új vezető garnitúra toborzása és kinevezése hónapokat vett igénybe Ratkó Anna hivatalba lépését követően. Helyettese *Doleschall Frigyes* volt, tapasztalt kórházvezető, klinikus, közegészségügyi szakember, a szakigazgatásban azonban még ő sem dolgozott a korábbiakban.

1951 tavaszán fegyelmi eljárás indult *Sántha Kálmán* akadémikus, debreceni agysebész ellen. Az eljárást Sántha Kálmán egy, az egyetemi hallgatóság előtt nyilvánosan tett állítása indította el, hogy tudniillik a szocialista munkaverseny, és különösen a sztahanovista módszer elmebajt okoz a dolgozóknál. Ezen állítását az MTA Orvosi Osztálya 1951. június 1-én tartott nyilvános ülésén kellett megvédenie, amelyen meghívottként Ratkó Anna is részt vett, és Sántha Kálmán kijelentése cáfolataként hozzászólásában a következőket jelezte: „Napi 12 órát kellett dolgoznia. 28 évig dolgozott különféle gyárakban, különféle elbánás mellett, különféle módszerekkel. Mindig arra kellett törekednie, hogy az akkordot elérje, mert különben nemcsak a keresete volt kisebb, hanem a feje felett lógott a veszély, hogy kidobják. [...] Később az Egészségügyi Minisztériumba került, és arra törekedett, hogy egészen megismerkedjék az egészségüggyel, és komoly szellemi munkát kellett kifejtene, azonban ez sem ártott meg, hogy egyszerű fizikai munkás komoly szellemi munkát végzett. Igaz, hogy a politikai kérdéseket nem lehet semmilyen kérdéstől elválasztani, a tudomány kérdésétől sem lehet különválasztani. Azt szeretné, hogy tudományos szempontból döntenék meg Sántha tanítását. Állapítsa meg az ülés, hogy milyen hibát követett el. Politikailag is alá kell támasztani, de nem ez a fő kérdés, hanem hogy tudományosan támasszák alá.”

Már 1952-ben születtek olyan dokumentumok, amelyek feltárták az Egészségügyi Minisztérium vezetésében és munkájában tapasztalt hiányosságokat, de ekkor még nem született olyan intézkedések, amelyek Ratkó Anna eltávolítását céloztak volna. (7. sz. dokumentum).

Ratkó Anna népjóléti, majd egészségügyi minisztersége idején jött létre a *pártkórház, azaz a Kútvolgyi úti Állami Kórház*, amelyet a miniszter többször meglátogatott. (Utóbb Ratkó Annát tették felelőssé a kórház rossz káderpolitikájáért is.)

A szakmai kérdésekben teljesen tájékozatlan miniszter egyes hibás döntései nyomán egyébként iratok sokasága született meg annak érdekében, hogy korrigálják azokat. Ilyen eset volt például, az első öt éves terv egyik legjelentősebb egészségügyi építkezése, a László fertőző kórház hat emeletesre tervezett épületének az erőltetése. A fertőző kórházak egyik legfontosabb kritériuma ugyanis, hogy *szükség van bizonyos számú szigorú elkülönítőre, s ez csak a földszinten oldható meg*. Mindez azt érzékelteti, hogy bizonyos fokú torzulás következett be, amikor az 1950-es évek *mindent felülmutni* szemlélete a kórházügy területén is kampányfeladatot teljesített: a kórházi infrastruktúra lehetőségeit figyelmen kívül hagyva ugyanis növelték a kórházi ágyak számát, sokszor elviselhetetlen állapotokat teremtve a kórtermekben.

Ratkó Anna minisztersége idején, 1953. február 8-án lépett életbe a népességszabályozási rendelet, amelyben megtiltották a terhesség művi megszakítását (abortuszt), és propagandát folytattak a születések számának - akár házasságon kívül is! - növelése érdekében. A „törvényhez” kapcsolódó propaganda jelszó szerint: *Asszonynak szülni kötelesség, lánynak szülni dicsőség!* (A népnyelv az 1952-1956 között születetteket nevezi *Ratkó-gyerekeknek*.)

Ratkó Anna megfenyegette azokat a kollégáit, akik a hiányos infrastrukturális feltételrendszer szavá merték tenni.

Az első könnyítések a belpolitikai események hatására került sor. A határozat hatályba lépését követően nem sokkal meghalt Sztálin, az 1953 júniusától hivatalban lévő *Nagy Imre* kormány pedig nem erőltette a büntető rendelkezések erőlyes érvényesítését. Szovjet utasításra enyhíteni kellett a végrehajtáson, és ebben nagy szerepe volt a rendelet rendkívül kedvezőtlen fogadtatásának, amit nem lehetett figyelmen kívül hagyni. A visszavonás kezdete 1953. október 10-ére datálódik, 1954. január elsejétől pedig újra elismerték a szociális szempontok létjogosultságát is az abortuszok esetében. A végső visszavonáshoz (1956) a szovjet minta (1955) követésének kényszere vezetett.

Ratkó Anna 1953. április 13-ig állt az Egészségügyi Minisztérium élén, kormánytagsága pedig 1953. április 18-án ért véget. Nagy valószínűséggel, már kinevezésekor is tisztában voltak képességeivel, szakmai felkészültségével, de akkor ez nem volt szempont, inkább a párhűség, a mindent végrehajtó pártkatona került előtérbe. Leváltásakor azonban a szokásos gyakorlatnak megfelelően elővették azokat az érveket, amelyeket korábban is tudtak képességeiről és munkájáról, de még nem akarták felhasználni ellene. Leváltását betegségével magyarázták, amint az a közölt dokumentumból is kiderül. (7. sz. forrás)

A vele készült interjú szerint ő kérte felmentését idegkimerültsége és infarktusa miatt. A fellelhető dokumentumok Ratkó Anna betegségére vonatkozóan csupán általánosságokat tartalmaznak, bár ezekből is kiderül, hogy nagyon sok testi problémával küszködött. Kútvölgyi úti kórházbeli kezelőorvosa, *Babics Antal* professzor 1953. március végi diagnózisa szerint kétségtelen pszichoszomatikus tünetei miatt orvosi megfigyelés alatt tartották, kivizsgálták. A kórkép pszichés gyengeség, kommunikáció-képtelenség volt. Az orvosokban felmerült annak is a gyanúja, hogy a beteg esetleg - feladatai elől menekülve - szimulált. Akármilyen is volt a ma már kideríthetetlen igazság, valószínű, hogy Ratkó Anna is, mint oly sokan a túl hirtelen *felkapaszkodottak* közül, nem tudott megbirkózni a képességeit és képzettségét messze meghaladó feladatokkal. Pártfegyelemből azonban ezt nem akarta és nem is merte kifejezésre juttatni.

Ratkó Annát alapvetően a puritanizmus jellemezte, ezért sokszor - például tárgyalási stílusában, a reprezentálás alkalmával stb. - nem tudott alkalmazkodni ahhoz a körhöz, amelybe beemelték. Miniszteri kinevezésekor a professzorok tisztelgő látogatása alkalmával például a következőket mondta: „Amit a professzor urak mondtak, abból én semmit sem értettem. Vegyék tudomásul, hogy én textiltechnikus voltam, beszéljenek az én nyelvemen.”

Nemcsak ő, hanem az *egyszerű emberek* is nehezen alkalmazkodtak a hirtelen jött társadalmi, *rangbéli* változásokhoz: a hozzá írott levelek megszólításában a volt textilipari kollégák megszólításától a „Szeretett Annusunk”-tól a „Kegyelmes Miniszter Elvtársnő”-n, a „Magyar asszonyok vezetőjé-” és az úttörők „K. Miniszter Nénii”-jén át az egyháziak „Miniszter Úrnő”-jéig számtalan árnyalat megfigyelhető.

Kórházi kivizsgálását követően 6-7 hónapig dolgozni sem tudott. Ebből az időszakból olvasható a Magyar Országos Levéltár őrizetében egy Rákosi Mátyásnak írott levele, amely szerint igen labilis lelkiállapotban volt akkoriban. Soraiiban szinte gyermeki odaadással igyekezett feltétlen párhűséget bizonyítani, egyúttal elnézést is kérve, amiért betegségével annyi bonyodalmat okozott a pártnak.

A Nagy Imre kormány megalakulásával végleg kikerült a felsőbb politikai körökből. Sokáig jelen volt még ezután is a közéletben, de már csak *díszként*. A Központi Vezetőségnek például 1956-ig tagja maradt. Felépülését követően nyugdíjba vonulásáig a SZOT titkáráként dolgozott. Életút-interjújából és hivatali levelezéséből arra lehet következtetni, hogy ezen a területen valamelyest újra magára talált. Gyakran keresték meg kéréseikkel hosszú mozgalmi múltjának tanúi, korábbi társai is, hivatkozva a közös múltjukra: „19-es érdemek”, pártiskola, akciók stb.

1956-ban, a forradalom idején többször rátörtek pesterzsébeti lakására. Egy ízben, amikor már huzamosabb ideje nem tartózkodott otthon, fegyveresen is rátörtek az üres házra.

Egészségi állapota mind 1953-ban, mind pedig 1956-ban jelentősen megrendült. Moszkvában, Romániában és az NDK-ban utókezeléseken vett részt. SZOT titkársági székéből az Országos Békétanácshoz került. Betegségeire hivatkozva 1957. január elsejével kérte nyugdíjaztatását. *Rendkívüli személyi nyugdíjas* lett, ettől az időtől kezdve már csak elvéve vett részt központi rendezvényeken. 1968-ig még elnöke maradt a Textilipari Dolgozók Szakszervezetének.

Hűségét számtalan kitüntetéssel jutalmazták. 1947-ben kapta első állami kitüntetését, a Szabadság Érdemrend ezüst fokozatát, majd a jelentősebbek közül, 1978-ban a Munka Vörös Zászló Érdemrendet.

1981. július 20-án, Budapesten hunyt el.

Tevékenysége talán leginkább a szerepzavar a jellemző. Mint alacsony iskolai végzettségű, munkásmozgalomban edződött pártkatona megpróbált azokon a posztokon helyt állni, amelyeket számára kijelöltek. Nyilvánvaló, hogy érdemi beleszólása nem sok mindenbe volt, így például a neve alatt elhíresült abortusztilalom bevezetésébe sem. Erre utal egyébként egy interjúban elejtett szóhasználat is: „Egyetértettem a rendelkezésekkel. Háború után voltunk, nagyon sok ember pusztult el, szükség volt sok gyermekre. Egyébként is az a véleményem, hogy a házasság semmit sem ér gyermek nélkül.”^[21]^[2] Mindenesetre ennyi idő múltán is feltűnő a demagógiája: egyrészt a háború okozta embervesztéssel próbálta meg indokolni az abortusztilalmat, másrészt pedig úgy nyilatkozott, hogy a gyermek/gyermek a házasság értelme - miközben egyetlen lányuk sem velük, hanem az egyik nagyszülő mellett nőtt fel.

A gyermeknevelést is alárendelte az általa magasabba értékelt közösségi célnak. A meggyőződéses kommunistákat jellemző attitűd miniszteri éveire is igaz volt - ezt tanúsítják a hozzá írt számtalan olyan levélre adott válasza, amelyekben például, pártiskolai szobájukat szerették volna fiatal nők elnevezni vagy fényképet kértek róla úttörők tantermük falának díszítésére, vagy keresztanyaságra kértek fel: „de Ratkó elvtársnő mindehhez elvárja, hogy vállalt feladataikat ne csak teljesítsék, hanem azokat túl is szárnyalják. Csak akkor teheti ki az úttörőcsapat az osztályterembe az általam most küldött fényképet, ha kint vannak Sztálin és Rákosi elvtársak képei is.” (4. sz. forrás)

További adalék politikai hitéhez egy 1949-ből származó levél, amelyben a felkínált rózsadombi lakás helyett ragaszkodik Pesterzsébethez, mivel, oda köti mozgalmi múltját, ott jobban megérteti magát az emberekkel, és úgy gondolja, hogy *politikailag fontos lenne, hogy Pesterzsébeten lakjam*. (1. sz. forrás) Igaz, 1956 után beleegyezik abba, hogy *biztonsági szempontból* ő is, miként a pártelit többi tagja, Budára költözzön: „Azt mondták, hogy most nem engem féltének, hanem a Magyar Népköztársaság miniszterét. És, hogy milyen igazuk volt, ez bebizonyosodott 1956-ban.”

Kétségtelen, szakmai hozzá nem értése enyhíthető lett volna azzal, ha az objektív szakértői véleményeket igénybe merte volna venni. Az akkori pártideológiának megfelelően mindenütt ellenséget sejtett, és ebből következett, hogy politikai alapon többnyire minden szakmai segítséget elutasított. (7. sz. forrás)

Ratkó Anna a személyi kultusz kibontakozása és kiteljesedése idején vállalta a miniszteri pozíciót. Azonban el kell ismernünk, hogy miniszterségének ideje alatt - valószínűsíthetően tőle függetlenül, főként a szakma korabeli vezetőinek szorgalmazására - olyan nagy horderejű és jelenleg is ható változások történtek a magyar egészségügy fejlesztésében, amelyeknek hatásai napjainkban is érezhetőek. Ekkor jöttek létre azok a nagy hírű, országos hatáskörű egészségügyi intézetek, amelyek ma is működnek, például Egészségügyi Tudományos Tanács (ETT) (1951), Munkaképesség-csökkenést Véleményező Orvosi Bizottság (1951), Országos Ideg- és Elmegyógyintézet (1952), Országos Elemezéstudományi Intézet (1952).

A közölt dokumentumok a Magyar Országos Levéltár Népjóléti és Egészségügyi Minisztérium, az MDP KV Titkárság, Rákosi Mátyás titkári iratai és az Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztályának iratai, a Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár, valamint az 1956-os Intézet Oral History Archívumból valók. Ratkó Anna életművének, politikai-közéleti szerepvállalásának teljes bemutatására nem vállalkozhatunk, azonban az itt közölt források betekintést nyújtanak Ratkó Anna életének egy rövid időszakába, és ezen keresztül a Népjóléti- és Egészségügyi Minisztérium világába, valamint abba, hogy a politika és a szigorú pártirányítás, valamint ellenőrzés mindent átszövő döntései hogyan alakították, formálták a korszak szociálpolitikáját és egészségügyét.

Források

Ratkó Anna 1949. június 21-i levele Apró Antalnak, a SZOT főtitkárának lakásügyéről

Budapest, 1949. június hó 21.

Kedves Apró Elvtárs!

Megbeszélésünk alapján elküldöm Neked a feljegyzéseket. Pesterzsébeten, Ady Endre u. 103. sz. ház 3 szobás hely[i]ségében lakom. A lakás közvetlen az utcára van építve. Ideköltözésem előtt P[est]j[er]szébet, Baross u. 20. II. emeletén laktam, azonban betegségem után el kellett költöznom onnan, mert az orvosok szerint emeletet nem szabad járnom. A jelenlegi lakásom irodahelyiség volt. Annak átszervezése, kitaraktása, rendbehozatala 9000 Ft-ba került. Kb. 3 héttel azelőtt a Nemzeti Banktól 6000 Ft kölcsönt vettem fel, amiből hátralévő tartozásomat rendeztem és 3500 Ft-om maradt.

Politikailag fontos lenne, hogy Pesterzsébeten lakjam. Az Ady Endre u. 96. sz. ház rendbehozatala a város műszaki hivatala szerint kb. 25 000 Ft-ba kerülne, amit vállalni nem tudok.

Nekem hiányosan berendezett 3 szoba bútorom van.

Nagyon kérek, hogy az illetékes helyen beszéld meg a felmerült problémákat.

Fáradozásod ebben az ügyben köszönöm.

Szabadsággal üdvözlő

miniszter [Ratkó Anna]]

T[isztelet]
Apró Antal Elvtárs
Szakszervezetek Országos Tanácsa

Budapest

MOL XIX-C-p-3. tétel-1949. 1. doboz (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt, aláírás nélküli tisztázata.

*

Rákosi elvtársnak
VI/24.

L. [Rákosi Mátyás]

Feljegyzés Farkas Elvtárs részére

Ratkó [I] elvtársnő Pestszenterzsébeten meg nem felelő lakásban lakik. Új lakásának rendbehozatala cca. 15 000,- (tizenötezer) forintba kerül. Kérem ennek folyósításához a Titkárság engedélyét.

Hárs [István]

Budapest, 1949. június 24.

MOL M-KS 276. f. 65. s. 345. ó. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Rákosi Mátyás titkári iratai). Eredeti, géppel írt tisztázata.

Az MDP KV Agitációs és Propaganda Osztályának levele Ratkó Anna beszédeinek engedélyeztetéséről

MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJA
KÖZPONTI VEZETŐSÉGE
AGITÁCIÓS OSZTÁLY

Budapest, 1949. júl[ius] 30.

„Bizalmas!”

Kedves Ratkó Anna elvtársnő!

A Szervező Bizottság határozata értelmében az Agitációs Osztály Központi Szónoknyilvántartást létesített, tekintettel arra, hogy a múltban több ízben előfordult, hogy vezető elvtársaink fontos rendezvényeken nem tudtak részt venni kevésbé fontosak miatt, illetve, hogy az elvtársakat feleslegesen is zaklatták gyűlésekre, előadásokra való felkéréssel.

Hogy ezt a lehetőséghez mérten kiküszöbölhessük, kérjük az elvtársat, hogy a jövőben csak a Központi Szónoknyilvántartás (Agitációs Osztály, Cservenka Ferencné elvtársnő) előzetes értesítése után vállaljon el bármilyen előadást stb., kivéve a Nagy-budapesti Pártbizottság pártnapjainak beosztását és saját minisztériuma, tömegszervezete stb. rendezvényeit.

Amennyiben valamelyik szervezet közvetlenül az elvtárshoz fordulna kérésével, utasítsa ezt a Központi Szónoknyilvántartáshoz, hogy a kért előadás stb.-re vonatkozóan javaslatot tudjunk tenni.

Budapest, 1949. július 31.

Eltvársi üdvözléssel:

[olvashatatlan aláírás]

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt, kézírással kiegészített tisztázata.

Komócsin Mihály bíráló levele Ratkó Anna szegedi beszédéről

MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJA
Nagy-szegedi Pártbizottsága

Szeged, 1949. július 26.

3476/1949.
K. M./SR.

Tárgy: Népjóléti intézményekkel kapcsolatos észrevételek megküldése
Ratkó Anna elvtársnőnek
Népjóléti miniszter
Budapest

Kedves Ratkó elvtársnő!

Ígéretemhez híven megírom a nagy-szegedi Pártbizottság észrevételeit a népjóléti minisztérium hatáskörébe tartozó szegedi intézmények működésével kapcsolatban. [...]

Befejezésül szeretnék még egy kissé nehéz kérdést fölvetni, s abban is a Pártbizottság észrevételeit közölni. Úgy hisszük, nem haragszol meg, ha ezt az észrevételünket is közöljük Veled. A következőkről van szó: Az Ö. P. elvtársnő beiktatási ünnepélye után a Pártbizottság megtárgyalta az ünnepség lefolyását, s azt a megállapítást tette, hogy az általad elmondott beszéd első része nemcsak hogy a beszédedbe, de az ünnepségbe sem illett bele. Az az érzésünk, hogy a beszéded elején fölolvastott szöveg nem általad lett szerkesztve, hanem valami úgynevezett „szakember” által. A fölolvastott szövegben ugyanis jóformán említés sem történt arról, hogy egészségügyi politikánk szerves része Pártunk politikájának, s hogy eddigi eredményeinket egészségügyi téren is a Párt és Rákosi elvtárs vezetése tette lehetővé. A szöveg hibája volt még az is, hogy úgy beszélt az új egészségügyi politikáról, hogy nem is igen emlékezett meg a Szovjetunió egészségügyi politikájáról, ahonnan egyedül kaptunk, s kaphatunk szempontokat, tapasztalatokat a szocialista egészségügyi politika kifejlesztésére. Hogy a fölolvastott szöveg nem a Te véleményed volt, azt bizonyítja az a tény is, hogy a fölolvastás után mint valami idegent tetted le az asztalra, s undorral megjegyezted: „Ez volt a szakma”, s utána egészen más formában folytattad beszéded. A pártbizottság megállapítása az volt, hogy Rákosi elvtárs, a Központi Vezetőség figyelmeztetése a fokozott éberségre, s nem utolsósorban irántad érzett szeretetünk indokoltá és kötelességünk[k]é teszi, hogy erre a dologra felhívjuk a figyelmed. [...]

Eltvársi üdvözléssel

ifj. Komócsin Mihály
titkár

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt, kézírással javított tisztázata.

Ratkó Anna miniszterhez írt kérelmező levelek

a.

Gobbi Hilda segélykérő levele az építendő Ódry Árpád Színészotthon felépítéséhez és fenntartásához

Ratkó Anna Népjóléti Miniszter Asszony
Eltárshoz

KÉRVÉNYE

a Jászai Mari Otthon Egyesületnek
Budapest
IV. Magyar u. 34. sz.
Tárgy: a bentiek szerint
Melléklet: 2 drb.

1949. október 3.

Miniszter Asszony!

Alulírott Gobbi Hilda, a Jászai Mari Otthon Egyesület főtitkára azon kéréssel fordulok Miniszter Asszony elvtárshoz, hogy az építendő Ódry Árpád Színészotthon felépítéséhez és fenntartásához nyújtson nekem segítő kezet.
A Jászai Mari Otthon Egyesületnek van már egy Otthona a Jászai Mari Otthon, IV. [ma V. kerület] Magyar u. 34. sz. alatt. Az Ódry Árpád Otthonhoz is megvan már a kiigényelt épületünk, VI. Lendvay u. 13. sz. alatt. Ezen épület felépítésével az összes rászoruló magyar nyugdíjas színész problémája megoldódna, mert a Jászai Mari Otthonban 28 férőhelyünk van, az Ódry Árpád Otthonban 120 lenne, ezáltal és a nyugdíjainknak részben kegydíjakra való átalakítása által még az a pár nyugdíjas, kinek elhelyezését nem tudjuk vállalni, is emberi körülmények között élhetné le hátralevő pár évét.
Az Ódry Árpád Otthon építkezése előreláthatólag 320 000 frt.-ba fog kerülni, erre a célra van:
Előadásokból 120 000
a Nyugdíjintézet adományából 100 000
Összesen 220 000, tehát az építkezéshez 100 000 frt-ra van még szükségünk, amelyet még további előadásokból fogunk előteremteni.

Az Otthon berendezését ágyalapítványokból, melyeket a pesti és vidéki kollégák adományoznának, gondoljuk berendezni.
Az Otthon fenntartásához a 8 államosított színháznál levő színész kollégák havonta tagdíjakat fizetnének be. A további szükségletünk fedezését Miniszter Asszony elvtársnő belátására és jóindulatára bízom.
Mellékeljük úgy a Jászai Mari Otthon, mint az Ódry Árpád Otthon költségvetését, hogy Miniszter Asszony elvtársnőm betekintést nyerhessen. Értesülesem szerint a meglevő Jászai Mari Otthon is a Népjóléti Minisztérium hatáskörébe fog tartozni.
Engedje remélnünk öreg kollégáim nevében, hogy nemes ügyünket letéve a Miniszter Asszony Elvtársnő kezeihez, kedvező elintézkést fog nyerni.

Eltársi üdvözléssel

Szabadság!

Gobbi Hilda
főtitkár

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt tisztazat.

b.

Kiss Jánosné, a Pápai Textilgyár Rt. Fonoda brigádvezetőjének kérelme és a minisztérium válasza

PÁPAI TEXTILGYÁR R. T.
PÁPAI MAGYAR TEXTILGYÁR
PERUTZ TESTVÉREK
Mech, Szövő-, Festő-,
Fehérlítő- és Kikészítő Gyára
PÁPA

Pápa, 1949. október 19.

T[isztelet]

Ratkó Anna
népjóléti miniszter elvtársnőnek
Budapest

Mi, a Pápai Textilgyár Rt. fonodájának gyűrészfőnök leszedői saját elhatározásunkból brigádot alakítunk.
Brigádot alakítunk azért, mert tudjuk, hogy ezzel hazánkat segítjük a szocializmus építésében, és előbbre visszük a 3 éves terv sikeres befejezését, s elősegítjük az 5 éves terv építését.
Kérjük Ratkó Anna népjóléti miniszter szaktársnőt és elvtársnőt, hogy brigádunkat az elvtársnőről nevezhessük el. Tisztaban vagyunk azzal, hogy a Ratkó Anna név kötelez bennünket és biztosítjuk az elvtársnőt arról, hogy jó termelésünkkel és jó versenymunkánkkal ezt a nevet utólag kiérdemeljük.

Eltársi üdvözléssel

(Kiss Jánosné)
brigádvezető

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt tisztazat.

*

Budapest, 1949. X. 22.

1582/1949.

Pápai Textilgyár Rt.
Kiss Jánosné brigádvezető
Pápa

Kedves Elvtársnő!

Ratkó elvtársnőhöz írt levelére, melyben kéri, hogy brigádunkat Ratkó Anna brigádnak nevezhessék el, közöljük, hogy kérésüket terjesszék fel a Textil és Ruházatiipari Dolgozók Szakszervezete Központjába. Amennyiben a Szakszervezet ehhez hozzájárul, úgy felveheti brigádunk Ratkó elvtársnő nevét.
Ratkó elvtársnő ez esetben elvárja, hogy vállalt feladataikat ne csak teljesítsék, hanem azokat túl is szárnyalják. Járjanak élen munkatársaik között, szocialista munkamódszerekkel emeljék termelékenységüket és szárnyalják túl a termelés eddig ismert normáit, hogy jó munkájukkal hozzájáruljanak a szocializmus építéséhez, a Szovjet Unió [!] vezette béketábor erősítéséhez.

Eltársi üdvözléssel:

B[otyánszki] A[ndrás]
miniszter titkára

c.

Koczka Anna háztartási alkalmazott állást kérő levele és a minisztérium válasza

Kedves Asszonytárs!

Én egy pártönkivüli szeméj [!] vagyok, a foglalkozásom házt[artási] alk[almazott]. Asszonytársam! Segítségért fordulok hozzátok. Én is szeretnék azok közé tartozni, akiknek örömtől és boldogságtól sugárzik az arca. Boldogan indul a munkába, mert tudja, hogy azzal előlsegítti [!] boldog népünk fejlődését, építi [!] a szebb és boldogabb jövőt. De én, akit az emberek annyiba sem néznek, mint egy kutyát, mert dolgozom kora reggeltől késő estig azért a csekéj [!] százötven forintért[!]. Bizony, nagyon kevés, ezért gondoltam, de nyomba[n] cselekedtem is és voltam ójan [!] bátor felkeresni Asszonytársam benneteket szerény levelemmel, abban a reménybe[n], hogy talán segítségemre lesztek, és nem kell, hogy tovább is ezt a mindenki által lenézett állást betöltenem. [!] Asszonytársam erős és egészséges vagyok bármilyen [!] kemény munkába oda merek ál[!]ni, és a munkámért mindenkor vál[!]alom a felelősséget. Levelem azzal a reménnyel indítottam [!] útnak, hogy talán vízhangra [!] talál és lesz valaki, akki [!] pártolni fog egy szegény lányt.

B[uda]pest, 1949. X. 24.

Teljes Tisztelettel

Koczka Anna
XIV. Hungária krt. 87/ a l. 5.
B[uda]pest

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, kézzel írt levél.

*

Budapest, 1949. X. 25.

1597/1949.

Koczka Anna
Budapest

Ratkó Anna miniszter asszonyhoz írt levelére válaszolva a következőket kívánjuk közölni:
Tévesen fogja fel helyzetét az, aki egy országban, mely a szocializmust építi, úgy látja, hogy az emberek lenéznek, mert kora reggeltől késő estig dolgozik. Ellenkezőleg - szocializmust építő társadalmunkban minél többet dolgozik valaki, annál több megbecsülés jár neki. Ettől függetlenül megértjük, hogy a meddő háztartási munka nem elégíti ki és szeretne inkább a termelőmunkában elhelyezkedni. Ez esetben csak azt tanácsolhatjuk, becslje meg egyelőre gondtalan megélhetést biztosító munkahelyét. Az 5 éves terv kapcsán majd lesz munkaalkalom bőven dolgozni tudó és szerető emberek számára.

B[otyánszki] A[ndrás]
miniszter titkára

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt tisztázat.

d.

Levélváltás tüdőbeteg papok elhelyezésére

Ratkó Anna
Miniszter Asszonynak
Budapest

Miniszter Asszony!

Dolgozó parasztjainkkal azonos életkörülmények között élő alsópapságunk tüdőbeteg papjainak megsegítése érdekében tisztelettel kérem Miniszter Asszony megértését, segítségét és intézkedését az alábbi ügyben:
Tüdőbeteg papjainkat mindez ideig a különféle szanatóriumokban helyeztük el ápolás céljából. Mint a papi betegellátás budapesti irányítója csak hálával tudok megemlékezni arról a bánásmódról, melyben tüdőbeteg papjainkat a szanatóriumok vezetősége részesítette. Sajnos azonban, mint minden más beteg, a tüdőbeteg pap is kénytelen bevárni a sorrend szerinti behívást, ami hetek, sőt hónapok kivárását teszi szükségessé. Ez a körülmény nem okoz különösebb nehézséget egy civil ember életében, mert van otthona és családja. A róm. kat. tüdőbeteg fiatal káplánnak azonban van munkaköre, rendkívül nagy strapája (egy temetés vagy betegellátás, legyen az utóbbi nappal vagy éjtszaka [!], jó vagy rossz időben, rendszerint több órás gyaloglásra kényszeríti fiatal káplánjainkat), de nincs olyan otthona, ahol tüdőbetegség esetén kellő ápolásban részesülhetne. Ebből kifolyólag mint a papi betegellátás budapesti megbízottja, az alsópapság nevében arra kérem Miniszter Asszonyt, adjon engedélyt arra, hogy a budapesti IV. ker. róm. kat. Egyházközség (plébános: Dr. Balázs Lajos) bérletében lévő s Gödöllő határában, szomszédságtól távol eső, Köztársaság út 10. sz. alatt található villában, mely mindössze egy kilométernyi távolságra fekszik a tüdőbeteg gondozó egészségháztól, tüdőbeteg papjainkat a gyógyulás idejére elhelyezhessük. Tisztelettel kérem Miniszter Asszonyt, ugyanakkor lenne szíves odahatni, hogy nevezett papbetegek számára a vármegyei hatóságok a villába való beköltözhetőségükhez segítségüket adják. Miniszter asszony megértő jóakarátát és az ügyre vonatkozó intézkedését az alsópapság nevében előre is köszönöm. Vagyok kiváló tisztelettel.

Budapest, 1949. október 25.

dr. Bárd János
egyet. m. tanár
róm. kat. áldozópap
a papi betegellátás vezetője

Bp. IV. Ferenciek tere 7.

vagy: Balázs Lajos, Bp., IV. Belvárosi plébánia

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt tisztázat.

*

Dr. Bárd János egyetemi magántanár Úrnak

Budapest IV.
Ferenciek tere 7.
Igen Tisztelt Tanár Úr!

Október 25-én kelt levelét megkaptam. Sajnálattal értesítem, hogy nem vagyok abban a helyzetben, hogy az Ön által kért villának - tüdőbeteg papok ápolására történő - igénybevételét engedélyezhessem.

(Ratkó Anna)

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt tisztázat.

FÜGGETLEN MAGYAR
DEMOKRATA (BALOGH) PÁRT

Ratkó Anna Úrnőnek
népjóléti miniszter
Budapest

Bárd János kanonoknak a papi betegellátás vezetőjének mellékelt kérelmét pártfóglag terjesztem elő. Mivel kizárólag a szegény dolgozó néppel foglalkozó papok egészségének gondozásáról van szó, bizalommal kérem a beadvány jóindulatú, kedvező elintézését.

Budapest, 1949. november 8.

Őszinte tisztelettel:

[olvashatatlan aláírás]

Melléklet.

[A levél felső részén kézírással.]

Vikol elvt[árs]

Kérjük a levélben feltüntetett villát megnézetni, jó lesz-e nekünk. Kérjük továbbá a levelet megválaszolni.

XI. 11.

Botyánszki [András]

[A levél alsó részén kézírással.]

Lássa: Kórházi osztály!

Ilyen kis gyógyintézet létesítésének engedélyezését nem tartom helyesnek. A kérdés általában így nem tárgyalható, csak az előírt mellékletek beadása esetén.

XI. 12.

[Aláírás nélküli megjegyzés.]

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt és kézírással kiegészített tisztázat.

*

Budapest, 1949. november hó 16.

Balogh István Úrnak
az Elnöki Tanács tagja

Budapest

E hó 8-án kelt levelére sajnálattal értesítem, hogy Dr. Bárd János egyetemi magántanár által kért engedélyt - a gödöllői Köztársaság út 10. alatt lévő villának tüdőbeteg papok ápolására való felhasználására - megadni nem áll módomban.

(Ratkó Anna)

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt tisztázat.

*

Budapest, 1949. XI. 21.

Dr. Bárd János egyet[emi] magántanár Úrnak

Budapest

Ferenciek tere 7.

Igen tisztelt Tanár Úr!

Október 25-i Ratkó Anna népjóléti miniszter asszonyhoz írt levelét megkaptuk. Sajnálattal értesítjük, hogy nem vagyunk abban a helyzetben, hogy az Ön által kért villának - tüdőbeteg papok ápolására történő - igénybevételét engedélyezhessük.

B[otyánszki] A[ndrás]
miniszter titkára

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt tisztázat.

e.

Iskolás lányok fényképet kérő levele példaképekről, Ratkó Annáról és a miniszteri válasz

Kedves Miniszter Néni!

Mi, a Dózsa György út 136. sz. ált. leányiskola V. A osztályának növendékei szabad beszélgetés órán elhatároztuk, hogy buzdító és követendő példaképet választunk.

Mi jól ismerjük Miniszter Néni életének történetét, jól tudjuk, milyen küzdelmes és nehéz sorsa volt ifjúságában. Tudjuk, hogy 1945 előtt is már az emberséges világ megteremtéséért dolgozott. Jól tudjuk, hogy jelenlegi munkájából is milyen nagyon veszi ki részét a szocializmus építésének hatalmas munkájából. Ezért választottuk példaképül Miniszter nénit, akit követni akarunk.

Kérjük, hogy adja ehhez a választáshoz k[edves] Miniszter néni a hozzájárulását és hogy példaképünk mindig előttünk legyen, arra kérjük még, küldje el nekünk fényképét, amit osztályunk falára akaszthatunk.

Ígérjük, hogy nagyon szorgalmasak leszünk és a legjobb tanulmányi eredményt az iskolában mi fogjuk elérni.

Kérjük még arra is k[edves] Miniszter nénit, ha nagy elfoglaltsága mellett egy kis szabad ideje akadna számunkra és meglátogatna minket itt az iskolában, nagyon boldoggá tudna tenni minket.

Nagy szeretettel várjuk válaszát, kért fényképét és főként látogatását.

Előre!

Budapest, 1949. okt. 25.

a VI. Dózsa Gy. út 136. sz. ált. leányiskola

V. A osztálya

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, kézírással írt levél.

*

Budapest, 1949. XI. 9.

1686/1949.

VI. Dózsa György úti általános leányiskola
V. A osztálya hallgatói

Budapest

Kedves Tanulók!

A Miniszter asszony teljesíti kéréseteket és mellékelten küldi fényképét. A képet kitűzhetitek osztályotok falára, de csak akkor, ha Sztálin és Rákosi elvtársak képei is fenn [!] vannak osztályotok falán.

Miniszter asszony további jó és szorgalmas tanulást kér tőletek.

B[otyánszki] A[ndrás]
miniszter titkára

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt tisztaát.

f.

Úttörő nyakkendők kérése

358/1949.

Elvtársnő!

Egy kéréssel fordulok Hozzád. Egy kis tanyának, Vaspusztának tanítója vagyok. Ez az első állomásom, most tanítok itt először. A gyermekek már oly nagyon a szívemhez nőttek, és szeretném, ha örömet tudnék nekik szerezni egy este. Ehhez az én erőm nem elégséges. Ezért fordulok hozzád, és kérek, hogy segíts nekem abban, hogy valami kis ajándékot tudjunk adni a kis Pajtásoknak, Úttörőinknek. 60-an vannak.

Had[d] érezzék Ők is azt, hogy most már 1949 karácsonyán, az 5 éves terv hajnalán máris juttatott nekik valamit az új szocialista cél felé törő ország. Így érezni fogják ezek a kis tanyai gyermekek is, hogy ime, gondolnak ránk, itt a bizonyíték, az első ajándék.

Ennek a jegyében szeretnénk megrendezni a kis ünnepélyünket. Had[d] lássák az én kis Úttörőim, hogy már nem úgy van, mint a régi elmúlt rendszerben, hogy csak a gazdagok kaptak ajándékot. Most már megváltozott a helyzet. Maga az ország osztja szét ajándékait és gondol azokra a gyermekekre, akiket régen mindig és mindenhol mellőztek, mert tanyai gyermekek voltak. Most érzik a tanyai gyermekek is, hogy egy új világ nyílik meg számukra.

Egy szép, szocialista országot kell építeni. Ennek a nagy építésnek éppen a tanyai gyermekek, az új termelési rendszer kialakítói lesznek az alapkövei, talpkövei. Segítségedre számítva várok.

Reider Irén
áll[ami] ált[alános] [iskolai] tan[ító]

Vaspusztá, 1949. december 11.

Címünk: Vaspusztá Áll[ami] Ált[alános] Isk[ola]

U. p. Nagyszentjános

[Kézírással.]

60 gyermek közül mind egytől egyig Úttörő pajtás. És nincs még egynek sem nyakkendője. Ezen irányú segítségteket is szívesen fogadjuk.

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt és kézírassal kiegészített levél.

*

Budapest, 1949. XII. 22.

2023/1949.

Reider Irén
tanító elvtársnő

Vaspusztá

Ratkó Anna miniszter asszony megbízásából csatoltan küldünk 60 dbr úttörő nyakkendőt azzal, hogy a pajtások a maguk részéről jó tanulással segítsék elő a szocialista Magyarország felépülését.

Eltvársi üdvözléssel

B[otyánszki] A[ndrás]
miniszter titkára

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, géppel írt tisztaát.

*

Kedves Miniszter asszony elvtársnő!

Megkaptuk a számunkra nagy örömet szerző ötven darab Úttörő nyakkendőt. Különösen örültünk a tíz darab Pionír nyakkendőnek. Örülünk azért, hogy kiérdemeltük azt a nyakkendőt, melyet a Szovjetunió példamutató pionírjai viselnek. Nagyon szépen köszönjük a Miniszter asszony pajtás kedves és szép ajándékát. Ígérjük, hogy ezután még sokkal jobban fogunk tanulni, hogy ezzel mi is segítsük az 5 éves terv sikeres megindulását és végrehajtását, a szép, boldog, erős, szocialista Magyarország építését.

Előre!

a vaspusztai úttörőcsapat nevébe[n].

Karkó Erzsébet
Szeretet f. örs örsvezetője

Gyimesi László
Munka f. örs örsvezetője

Vaspusztá, 1950. jan. 4.

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-1949. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai). Eredeti, kézzel írt levél.

g.

Egy hadirokkant állást kérő levele

Kegyelmes Miniszter Elvtársnő!

Alázatal [!] fordulok elé, kérném szíves pártfogását. Mert nekem fél lábam van, elvesztettem 1941-ben. De szeretnék Budapesten valamelyik kórházban portás áll[!]ást betölteni [!], mert itt helyben testemhez való munka megszűnt, és így igen nagy szenvedésnek nézek elébe, és az OTI-től csak 92 fr. kapok havonta és így a megélhetőségem biztosítva nincsen, mert vagyonatlan vagyok.

Szabadság

Juhász János s. k.
Tarcál, 303. Rajcsúr u[t]ca, Zemplén v[ár]m[egye]

MOL XIX-C-1-p-4. tétel-1950. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai.) Eredeti, kézírással írt levél.

*

Budapest, 1950. I. 21.
2235/1950.

Juhász János

Tarcál

Levelére válaszul értesítjük, hogy az állásba való elhelyezés nem tartozik a Népjóléti Minisztérium hatáskörébe. Álláskérelmével forduljon a helyi Munkaerőgazdálkodási Hivatalhoz.

B[otyánszki] A[ndrás]
miniszter titkára

MOL XIX-C-1-p-4. tétel-1950. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai.) Eredeti, kézírással írt levél.

h.

Egy jugoszláviai menekült segélykérelme

Kelt Eger, 1950. I. 16.

[Kézírással.]
Megválaszolni.

Népjóléti Miniszter elvtársnőnek!

Népjóléti Miniszter elvtársnőhöz azzal a kéréssel fordulok, mint Jugoszláviából menekült. 1947-ben minden ingó és ingatlan vagyonom ottmaradt és így megélhetőségünk nem nagyon van biztosítva, mivel férjem katonaságtól most szerelt le és mint gépkocsivezető nem tud elhelyezkedni [!], kérném, hogyha azt módjában áll[!]na a népjóléti kormánynak, hogy a férjem, ha lehetséges, valahol elhelyezni [!] vagy pedig részemre segély formájában bizonyos összegben részemre adni addig is, míg a jugoszláv kormánnyal megegyezés nem jön létre ezeknek a javaknak az átadására, a magyar kormány részünkre ki fogja adni, hogyha lehetséges, kérném az ügy azonnali elintézését, kérésem indoklása[:] férjem szüleinél lakunk kisfiam és férjemmel, apósom, aki építőmunkás, nem tud annyit keresni egyedül, hogy 6 főre elég legyen, ezen két kérésem megismételve maradok elvtársnői üdvözléssel.

Szabadság

Ifj. Lájér Andrásné

[A beadványra kézírással írt feljegyzés.]
Segélykérelmét nem áll módunkban teljesíteni.

Botyánszki [András]

MOL XIX-C-1-p-4. tétel-1950. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai.) Eredeti, kézírással írt levél.

i.

Kérés keresztanyaságra

Tisztelt Miniszter Asszony!

Bátorkodom [!] soraim[m]mal Önt, Magyar asszonyok [!] vezetőjét fell[!] kérni arra, hogy születendő negyedik gyermekemnek keresztanyaságát szíveskedne elvállalni. Bizom, hogy kérésem, nemes jó indúlatával [!] megértést talál.

Mély tisztelet[!]el

Tóth Józsefné
1950. I. 16-án

Bikal, Baranya megyei Német utca 11. szám.

MOL XIX-C-1-p-4. tétel-1950. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai.) Eredeti, kézírással írt levél.*

Budapest, 1950. I. 20.
2222/1950.

Tóth Józsefné
Bikal

F. hó 16-i levelére válaszul értesítjük, hogy Ratkó Anna miniszter asszony nagy elfoglaltsága miatt a keresztanyai tisztséget sajnos nem tudja elvállalni.

B[otyánszki] A[ndrás]
miniszter titkára

MOL XIX-C-1-p-4. tétel-1950. 1. doboz. (Magyar Országos Levéltár Népjóléti Minisztérium Ratkó Anna miniszter iratai.) Eredeti, kézírással írt levél.

„Szabotázs cselekmények" vezetői gépkocsik ellen, és a járművek védelme a Kút völgyi úton

a.

dr. Bíró László jelentése az ÁVH-nak

B/J.73/1950/P.

Államvédelmi Hatóság
Budapest

Folytatólagos jelentésem a következő:

1950. augusztus 28-án d. e. Balatonarácsra utaztam a kórház [a Kútvölgyi úti Állami Kórház] állományában lévő személyes használatomra biztosított MM 399 számú gépkocsival, a Balatonarácscon tartózkodó K. I. elvtárs megvizsgálására.

A gépkocsi az indulás előtt a kórház udvarában várakozott.

A gépkocsi gumideffektet [!] kapott a jobb első keréken, melynek szerelésekor megállapítottuk, hogy a gumiban sebészeti varrótű volt elhelyezve. A tűt mellékelem. Ilyen sebészeti varrótűk az úton és országúton általában nem találhatók.

Intézkedtem, hogy a gépkocsi nappal is a kórház garázsában várakozzék.

Korábban, Ratkó elvtársnő kórházi bent fekvésekor (1950. VI. 24. - 1950. VII. 26-ig) Ratkó elvtársnő A 240 rendszámú kocsija a kórház előtt várakozott, miközben Ratkó elvtársnő Mészáros Lőrinc gépkocsivezetőjét felhívatta szobájába. Később Mészáros Lőrinc elvtárs elmondta nekem azt, hogy a gázpedálint [!] szurokkal valaki összeragasztotta, ami által a gépkocsi sebessége nehezen volt szabályozható. Mészáros elvtárs a hibát csak napok múlva találta meg, minthogy erre számítani nem lehetett.

Mészáros elvtárs ezt úgy értékelte, hogy valamelyik gépkocsivezető „tréfából” csinálta. Én azt hittem, hogy ezt az Államvédelmi Hatóságnak annak idején jelentették. Amikor tegnap az én gépkocsimmal kapcsolatos dolgot Ratkó elvtársnőnek jelentettem, megtudtam, hogy Ratkó elvtársnőnek gépkocsijával kapcsolatos korábbi ügyről Ratkó elvtársnő nem tud (nyilván azért, mert annak idején betegsége miatt gépkocsivezetője nem akarta nyugtalanítani, s így szükségesnek tartom ezen tényt is jelenteni. [...])

Budapest, 1950. augusztus 29.

(dr. Bíró László)

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 11. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt tisztaát

b.

Feljegyzés a pártközpont adminisztratív osztálya számára a Kútvölgyi úti Állami Kórháznál autóparkoló létesítéséről

B/J.74/1950/P.

Feljegyzés
Sebes Sándor elvtársnak

- 1.) A Kútvölgyi úti Állami Kórház és a János Kórház közötti utcát biztonsági szempontból Ratkó elvtársnő indítványára a rendőrség lezárta. Minthogy azonban ezt kellőleg nem ellenőrzik, a járművek ezt nem tartják be.
- 2.) A Kútvölgyi úti Állami Kórházba napról napra nagy számban érkeznek vezető elvtársak gépkocsijai és ezeket a gépkocsivezetők magukra hagyják, minthogy az osztályokra vizsgálati anyagot hoznak, gyógyszerért jönnek stb. Ezen magára hagyott gépkocsi ez ide 1.) alatt mellékeltem és az ÁVH-hoz intézett levél szerint, mint Ratkó elvtársnő gépkocsija is, szabotázs-cselekményekkel vannak veszélyeztetve.
- 3.) Javaslat: Javasoljuk, hogy a kórházzal szemben egy autóparkoló hely létesíttessék és az autóparkoló helyre egy rendőr őrszem állíttassék (nem ÁVH), aki az autók biztonságáról, valamint az 1.) pontban említett lezárt út biztosításáról egyidejűleg gondoskodna. Az autóparkoló hely ügyében hónapokkal ezelőtt kint voltak Pongrácz, Nezvál, Víkol, Kara Anna és Bakács elvtársak és kilátásba helyezték annak felállítását, de ez ügyben még a mai napig intézkedés nem történt. Azonos szövegű feljegyzést küldtem Moravec László ÁVH ezredes elvtársnak.

Budapest, 1950. augusztus 29.

Elvtársi üdvözzettel

[popup title="[Aláírás nélkül.]" format="Default click" activate="click" close text="A levelet valószínűsíthetően Bíró László, a Kútvölgyi úti Kórház orvosa írta."]

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 11. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt tisztaát

c.

Feljegyzés a Kútvölgyi úti kórháznál parkoló vezetői gépkocsik őrzéséről

Másolat

Feljegyzés

Budapest, 1950. október 24.

A Kútvölgyi úti Állami Kórházba érkező vezető elvtársak gépkocsijaiknak biztosítása ügyében:

A vizsgálat megállapította, hogy a Kórház udvarán, illetve a kórház melletti úttesten parkoló vezető elvtársak gépkocsijait esetenként őrizet nélkül szokták hagyni a gépkocsivezetők, amíg a vezető elvtársak, illetve gépkocsivezetők a kórházban dolgukat végzik. Az őrizetlenül hagyott gépkocsik ki vannak téve az ellenség által elkövethető legkülönbözőbb kártevéseknek, ami azt jelenti, hogy a vezető elvtársak élete is veszélyeztetve van.

A vezető elvtársak gépkocsijaik biztonságosabb parkírozása céljából megfelelő méretű zárt helyiség (garage) nem áll a gépkocsik rendelkezésére a kórház udvarán. A kórházba különböző időben érkező és különböző helyen (udvaron, úttesten) parkoló gépkocsik biztosítását nem oldja meg az erre a célra beállítható őrszem sem, mert az őr, a fent említett okok miatt nem tudta betekinteni valamennyi gépkocsit. Így az ellenségnek módjában van különböző módon robbanó vagy egyéb mérgező anyagokat elhelyezni a gépkocsik alkatrészein, amellyel veszélyeztetheti a vezető elvtársak életét is.

A vezető elvtársak gépkocsijaik kellő biztosítása csak úgy válik tökéletessé, ha a kórházba érkező rövidebb, hosszabb időre való tartózkodásra megfelelő zárt helyiségben (garage-ban) kapnak elhelyezést. Az erre a célra elkészített helyen, politikai és szakmai szempontból megfelelő személy biztosítása a vezető elvtársak kórházba érkező gépkocsijaikat [!]. A megfelelő zárt helyiség azon kívül, hogy biztosítsa az esetleges politikai vonatkozású kártevések ellen a gépkocsikat, egyben biztosítsa az időjárás rongálásaitól is.

[Aláírás nélkül.]

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 11. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt másolat

Ratkó Anna betegsége

B/J.85/1950.

Magyar Dolgozók Pártja Főtitkárság

Budapest

Tisztelt Elvtársak!

Ratkó Anna elvtársnőnél a mai napon Petrovskij, Szapozskov, Rusznyák, Hedri professzorok, dr. Weil Emil és dr. Bíró László elvtársak konzíliumot tartottak.

A folyó hó 20-án tartott konzílium úgy határozott, hogy a tennivalókra való végső döntést az 5 napos megfigyelés, valamint Penicillin és Streptomycin kezelés eredménye után fogja elhatározni[...]

A konzílium azt javasolja, hogy a műtét a jövő héten Kedden vagy szerdán történjen meg, a műtétet Hedri professzor végezze, mert már előzőleg kétszer operálta, és így a helyi viszonyokkal tájékozott. Petrovskij és Szapozskov professzor felajánlották, hogy tanácsokkal a műtét közben támogatják és a konzílium többi résztvevői is a műtétnél jelen lesznek. A műtét lehetőleg helyi érzéstelenítésben fog történni, szükség esetén azonban narcosis is alkalmazható.

Budapest, 1950. március 25.

Elvtársi üdvözzettel

(Szapozskov prof.)
(Hedri Endre prof.)
(Bíró László dr.)

(Petrovskij prof.)
(Rusznyák István prof.)
(Weil Emil dr.)

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 11. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt tiszttázat.

*

B/J.22/1950/P.

Feljegyzés

Ratkó Anna elvtársnő egészségi állapota ügyében

Ratkó Anna elvtársnő néhány nappal ezelőtt tért vissza a Szovjetunióból, ahol kórházi kezelés alatt állott.

Bár az ottani kórházi leleteit még nem kaptuk kézhez, megállapítható, hogy az a javulási folyamat, mely még itt-tartózkodása alatt megkezdődött, s amely javulási folyamat következményeként görcseinek, hidegrázásainak száma és a napi láz átlaga csökkent, Szovjetunióban való tartózkodása alatt folytatódott.

Jelenleg állapota jelentősen javultnak tekinthető. [...]

Ratkó elvtársnő egészségügyi állapotát f. hó 23-án megbeszéltük Petrovskij professzor elvtárral is.

Ratkó elvtársnő elmondása szerint a Szovjetunióban kibocsátásakor napi 8 óra munkaidőt engedélyeztek, amely később 12 óráig lenne bővíthető. Azt ajánlották továbbá, hogy görcs vagy hidegrázás fellépte után 1-2 napot ágynyugalomban töltsön.

Szükségesnek tartjuk továbbá, hogy Ratkó elvtársnő egyelőre mellőzze és később is korlátozza a nagyobb autó-utakat, különösen, ha ezek rosszabb utakon, rázással volnának egybekötte.

Diétásan, zsirmentes étrendet ajánlunk a szovjetunióbeli kezelőorvosokkal együtt, részben az epeút megbetegedéssel kapcsolatos károsodások kiiktatására, részben pedig enyhe fogyókúraként, amely különösen a szív állapota miatt szükséges. Javasoljuk továbbá az utóbbi okból az étrendben a konyhasó megszorítását is.

Várható, hogy a fenti, az életmódra vonatkozó előírások betartása esetén Ratkó elvtársnő, ha kisebb visszaesésekkel is, munkaképes marad.

Budapest, 1950. május 24.

(dr. Bíró László)

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 11. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt tiszttázat.

*

B/J.57/1950/P.

Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőség
Főtitkárság
Budapest

Tisztelt Elvtársak!

Ratkó Anna elvtársnő egészségügyi állapotáról jelentésünk a következő:

Az Elvtársnő Szovjetunióból való hazatérése óta aránylag jó állapotban volt, s régebbi panaszai csak nagyon ritkán és kismértékben ismétlődtek meg. [...]

Betegsége olyan természetű, hogy egyelőre a legnagyobb nyugalomra és kórházi kezelésre van szüksége; munkaképességének visszaállítására 4-5 hétnél hamarabb nem lehet számítani.

Ratkó Anna elvtársnő f. hó 24-e óta a Kútvolgyi úti Állami Kórház belosztályán fekszik és kezelésünk alatt áll.

Budapest, 1950. június 28.

Elvtársi üdvözzettel:

(dr. Bíró László)

(Dr. Rusznyák István)

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 11. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt tiszttázat.

*

B/J.64/1950/P

Magyar Dolgozók Pártja
Központi Vezetőség
Főtitkárság
Budapest

Tisztelt Elvtársak!

Ratkó Anna elvtársnő állapotáról folytatólagos jelentésünk a következő:

Az alkalmazott gyógykezelés következtében Ratkó Anna elvtársnő [...] jelentékeny mértékben megnyugodott állapotba került.

Ratkó Anna elvtársnő folyó hó 26-án elhagyta a kórházat.

Ratkó elvtársnő augusztus 1-től 15-ig szabadságra megy és azt követően újabb vizsgálat alapján munkába állítását fogjuk javasolni.

Budapest, 1950. július 28.

Eltvársi üdvözléssel:

(dr. Bíró László)

(dr. Rusznyák István)

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 11. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt tisztázat.

*

Magyar Dolgozók Pártja Titkársága

Budapest

Tisztelt Elvtársak!

Ratkó elvtársnő állapota az utolsó hetekben rosszabbodott. Fájdalmak, hidegrázás, láz gyakoribbá váltak. Belgyógyászati kezeléssel ezen az állapoton segíteni nem lehetett és nem is várható, hogy további belgyógyászati kezeléssel lehessen eredményt elérni. [...]

Budapest, 1951. január 9.

Eltvársi üdvözléssel:

P. I. Szapozskov
dr. Hedri Endre
dr. Weil Emil

B. V. Petrovskij
dr. Rusznyák István
dr. Bíró László

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 11. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt tisztázat.

*

B/J.6/1951/P.

Feljegyzés

Gerő Ernő elvtársnak Ratkó Anna elvtársnő 1951. január 11-én történt műtétéről

Ratkó Anna elvtársnőnél a műtétet a mai napon Hedri Endre professzor elvégezte; a műtét 8.50-kor kezdődött és 11.10-kor fejeződött be. [...] Megfelel a klinikai képben annak is, hogy Ratkó Anna elvtársnő panaszainak fokozódását rendszerint mechanikus inzultusok váltották ki (testi rázkódtatás stb.). [...] A műtétet és az altatást a keringési rendszer jól tűrte és Ratkó Anna elvtársnő állapota jelenleg kielégítő.

Budapest, 1951. január 11.

(dr. Bíró László)

(dr. Weil Emil)

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 11. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt tisztázat.

*

B/J.162/1951/P.

Ratkó Anna elvtársnő kórtörténetének rövid kivonata.

[...] A műtét óta, valamint a [...] kombinált antibioticus kezelés óta állapota igen nagy mértékben javult. [...]

Azt ajánljuk, hogy az Elvtársnőnél Karlsbadban megfelelő pihenés, fekvés, étrend és ivókúra kezelés folyjon. [...]

Budapest, 1951. július 30.

dr. Bíró László
egyetemi magántanár
osztályvezető belgyógyász főorvos

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 11. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt tisztázat.

*

B/J.278/1951/P.

Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőség
Titkárság
Budapest

Ratkó Anna miniszter asszony elvtársnő öt hete beteg, jelenleg is a Kútvölgyi úti Áll[ami] Kórházban fekszik. [...] A beteg a tartós fekvés miatt türelmetlen. Az orvosi vélemény viszont az, hogy a betegsége miatt még 3-4 hetet kénytelen lesz ágyban tölteni. Betegsége megengedi, hogy hivatali referenseivel tanácskozzék és munkájukat irányítsa.

Budapest, 1951. október 29.

Eltvársi üdvözléssel

(dr. Bíró László)
a belosztály orvosa

(dr. Babics Antal)
a Kútvölgyi úti Áll[ami] Kórház vezetője

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 11. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt tisztázat.

*

KÚTVÖLGYI-ÚTI
ÁLLAMI KÓRHÁZ ÉS RENDELŐINTÉZET

2/1953-ig.

SZIGORÚAN BIZALMAS!
Saját kezű felbontásra.

Rákosi Mátyás elvtársnak
a Minisztertanács elnökének

Budapest

Jelentem, hogy Ratkó Anna miniszter elvtársnő tegnap óta a kórházunkban fekszik. [...] Állapota javulóban van, fájdalmai csökkennek. Előreláthatólag 4-5 nap múlva elhagyhatja a kórházat.

B[uda]pest, 1953. január 3.

(Babics Antal)

MOL M-KS 276. f. 65. cs. 347. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP Rákosi Mátyás titkári iratai). Eredeti, géppel írt tisztázata.

*

MINISZTERTANÁCS ELNÖKHELYETTESE

Budapest, 1953. május 20.
Szám: 357/H/[1]953.

Feljegyzés
Rákosi Mátyás elvtársnak

Ratkó Anna elvtársnő miniszteri beosztása alól történt felmentése után megnéztem, hogy hogyan lehet rendezni betegsége alatt anyagi ügyeit, mivel tovább miniszteri fizetést nem kaphat, így a kórházi ápolása ideje alatt 2100 forint táppénzt kap havonta, ami neki elmondása szerint a kiadásaira elég. Egyedül a békekölcsön részletei idéznek nála elő nehézségeket, mivel azt a miniszteri fizetéséhez viszonyítva jegyezték.

Ezt a problémát helyesnek látom megoldani vagy úgy, hogy a békekölcsön részletfizetését betegsége idejére felfüggeszteni vagy a rendelkezési alapból a táppénzét kiegészíteni.

Kérem Rákosi elvtárs véleményét.

(Házi Árpád)
a Minisztertanács elnökhelyettese

[Kézírással a lap alján.]

Olt [Károly] elvtárs elintézi, hogy a kölcsönét kötvényesítik és ezzel a kérdés megoldódik.

Házi [Árpád] elvtárs értesítve, ő fogja közölni Ratkó e.-vel.

VI. 3. Vég [Béla]

[Kézírással, külön lapon.]

L[ássa] Vég elvtárs]

Kérdezze meg Olt elvtárs-at, akinek ebben van gyakorlata.

1953-VI-2.

R[ákosi Mátyás]

MOL M-KS 276. f. 65. cs. 347. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP Rákosi Mátyás titkári iratai). Eredeti, géppel írt tisztázata.

A leváltáshoz vezető út

a.)

Weil Emil feljegyzése a minisztérium munkájáról

Budapest, 1951. április 17.

Bizalmas!

L[ássa] Gerő elvtárs]

Tartok tőle, hogy Weil elvtársnak igaza van.

IV. 22.

R[ákosi]

*

Rákosi Mátyás elvtársnak

Budapest

Mellékelten küldöm az Egészségügyi Minisztérium munkájára vonatkozó feljegyzést.

Elvtársi üdvözléssel:

Dr. Weil Emil

*

Feljegyzés

Az Egészségügyi Minisztérium fejlődése és munkája nem kielégítő. Ennek oka részben Ratkó Anna elvtársnő vezetésében mutatkozó hiányosságoknak tudható be. Ratkó elvtársnő hosszú betegsége alatt több ízben hosszabb ideig nem volt benn a Minisztériumban. Ilyenkor a Minisztérium munkája visszamaradt, időnként csaknem teljesen szétesett. Amikor azonban Ratkó elvtársnő bejött, lelket öl[n]tött munkatársaiba és úgy látszott, hogy jól összefogja és irányítja a munkát. Ilyenkor a Minisztérium fejlődése minden esetben hatalmas lendületet kapott.

Ebben az időben nagy támogatást nyújtott Szapozskov elvtárs következetes segítsége az Egészségügyi Minisztérium új szervezetének felépítése számára.

Azokban úgy láttam, hogy Szapozskov elvtárs segítsége is akkor vált igazán hatásossá, amikor Ratkó elvtársnő bent volt, és vezetésével Szapozskov elvtársat közvetlenül támogatta.

Mindezek következtében azt reméltem, hogy majd ha Ratkó elvtársnő teljesen felépül a Minisztérium vezetésében és munkájában mutatkozó zavarok nagy részét fokozatosan megszünteti.

Ez a reményem azonban legalább egyelőre nem teljesült be.

Ratkó elvtársnő gyógyulása után szokatlan hevességgel vetette be magát a munkába. Igen sokat utazik, rengeteg gyűlésen, kongresszuson vesz részt, olyanokon is, amelyek nem nagyon jelentősek.

Figyelmeztetésünkre, hogy ne fárassza túl magát, mert az veszélyekkel járhat, nem hallgat. Vizsgálni nem nagyon hagyja magát. Úgy látszik, hogy mások előtt, de talán még saját maga előtt is demonstrálni akarja, hogy teljesen egészséges.

Ratkó elvtársnő, megítélésem szerint, a felépülése óta eltelt két és fél hónap alatt nem irányította megfelelően a Minisztérium munkáját. Ezen a téren az utolsó hetekben sem mutatkozott javulás. Rengeteg energiát pazarol, igen sok egészen jelentéktelen ügyre. Nem jut ideje arra, hogy döntő problémákkal kellő súllyal foglalkozzon. Arra sem képes, hogy munkatársai referátumából a politikailag és az egészségvédelem fejlődése szempontjából döntő problémákat kiemelje.

Így a Minisztérium munkájának jelentékeny része bürokratikusá válik, nem fejlődik megfelelően.

Ratkó elvtársnőnek sokkal szorosabbá kell tennie a kapcsolatát a miniszterhelyettesekkel és a Minisztérium főosztályvezetőivel.

Jobban össze kellene fogni őket. Jelenleg az a helyzet, hogy az egyik a másik munkájáról, sőt még a döntő problémáiról is alig van, néha egyáltalában nincs informálva.

Ratkó elvtársnő helyzetét nehezzé teszi, hogy munkatársainak egy része nem megfelelő.

Simon [Lajos] elvtárs, az első miniszterhelyettes, azt hiszem, sohasem lesz képes funkcióját az Egészségügyi Minisztériumban helyesen betölteni. A Minisztérium döntő problémáit csak egészen felületesen képes értékelni és inkább az események uszályába halad, mint azokat vezetni.

Doleschall elvtárs a második helyettes miniszter feladata volna az egészségügyi főosztályok összefogása.

Amikor régebben neve szóba került, hogy az Egészségügyi Minisztériumba behozzuk, én legfeljebb osztályvezetőnek vagy főleladónak ajánlottam.

Kétségtelen, hogy a miniszterhelyetteség túl nagy feladat számára. Ha a fejlettebb elvtársak és különösen Ratkó elvtársnő erősen támogatnák, sokat foglalkoznának vele, talán idővel bele tanulna a munkájába.

Hatos [György] elvtárs, az Anya- és Csecsemővédelem vezetője tehetségtelen, kifejezetten bürokratikus munkát végez. Erre a funkcióra régebben javaslatba hoztam Ratkó elvtársnőnek egy-két kitűnő keresztény káderünket, akiből később esetleg miniszterhelyettes is válhatna. Ratkó elvtársnő betegsége alatt azonban

valamikép[pen] mégis Hatosból lett főosztályvezető.

Rostás elvtárs a Felügyeleti csoportot vezeti. Feladata volna az Egészségügyi Minisztérium és az egészségügyi intézmények hibájának és munkájának kivizsgálása, elvi kiértékelése közvetlenül a miniszter vezetés mellett.

Ahhoz, hogy munkáját eredményesen végezze, arra volna szükség, hogy Ratkó elvtársnő közvetlenebbül támogassa és munkájának elvi jelentőségű része iránt nagyobb érdeklődést tanúsítson.

Simonovics elvtárs vezeti a Minisztérium munkájának többi felét. Rendkívül szorgalmasan dolgozik. Nagy része van egészségvédelmi szervezeteknek újjáépítésében Szapozskov elvtárs útmutatásai nyomán. Neki is nagy szüksége volna erősebb vezetésre, elvi irányításra. E nélkül sokszor nem tud a jelentős és jelentéktelen feladatok között különbséget tenni, és munkája gyakran lapossá, bürokratikusá válik.

Meg kell említenem, hogy a Minisztérium átszervezése kapcsán néhány héttel ezelőtt töltötték be az osztályvezetői funkciók nagy részét. Erre túlnyomó számban fiatal és nem túlságosan tehetséges zsidó orvosokat állítottak be. Ez a Minisztérium fejlődésének további perspektívája számára káros. A Minisztérium Káderosztályának ma már kiterjedt szervezete van. Föltétlenül tudna találni megfelelőbb orvosokat is az osztályvezetői funkciókra.

Végül magamat is hibásnak érzem abban, hogy bár mindezt láttam, csak egyszer-kétszer próbáltam meg Ratkó elvtársnő előtt kritika tárgyává tenni. Mikor észrevettem, hogy Ratkó elvtársnő a kritikára nagyon rosszul reagált, nem teljesen érti meg, megbántódik, félrevonultam és vártam, hogy a helyzet javuljon.

Arra számítottam, hogy a zavarokat talán Ratkó elvtársnőnél a felgyógyulás utáni öröm és izgalom okozza. Azt reméltem, hogy később, amikor Ratkó elvtársnő megnyugszik, a Minisztérium irányítása következetesebbé és biztosabbá válik. Emiatt azonban én sem támogattam kellően az utóbbi időben munkáját.

Mint említettem, Ratkó elvtársnő nem fogadja jól munkatársai kritikáját.

Úgy gondolom, éppen ezért szükséges volna, hogy a Párttól kapjon kritikát és irányítást, melynek segítségével elsősorban rossz munkamódszereit tudná kijavítani.

Budapest, 1951. április 17.

Dr. Weil Emil

*

ad 870

Rákosi E[ltárs]nak!

Biz[almas]

A minisztériumban a tényleges helyzet rosszabb, mint ahogyan Weil e[ltárs] lefesti. Ez honvédelmi szempontból is igen fontos minisztérium. A kérdést elő kell vennünk. Szerintem Ratkó e[ltárs]nőt fel kellene szólítani, tegyen jelentést a Titkárságnak a minisztérium soron lévő legfontosabb feladatairól és a káderhelyzetről.

IV. 24.

Gerő [Ernö]

MOL M-KS 276. f. 65. s. 345. ó. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Rákosi Mátyás titkári iratai). Eredeti, kézzel írt feljegyzést.

b.

Ratkó Anna kapcsolata munkatársaival

Adminisztratív Osztály
Egészségügyi Alosztály

Szigorúan bizalmas!
Készült 2 pld-ban. HK.

Jelentés

az Egészségügyi Minisztérium munkájáról

[popup title="[...]" format="Default click" activate="click" close text="A jelentés többi része a minisztérium általános helyzetével foglalkozik"] Ratkó elvtársnő vezetésének hiányosságából adódik az is, hogy a főosztályvezetőket ötletszerűen hívja be megbeszélésre, s ezzel hátráltatja a főosztályvezetők munkáját, mert többször fontos értekezletről vonja el őket. [...]

Helytelen az, hogy Ratkó elvtársnő nem eléggé támaszkodik a főosztályvezetőkre, és a két szaktanácsadó professzor véleményére, s nem törekszik ezek tekintélyének megerősítésére, melynek következménye lett, hogy nem elvi szaktanácsadók szerepét töltik be, hanem a III. főosztálynak operatív munkában nyújtanak segítséget. A látszat azt mutatja, hogy Kádár Tiborra támaszkodik, és ez, valamint a gyakori együttléte a főosztályvezetők között féltékenységet vált ki, mert mellőzve érzik magukat, illetve szaktekintélyük lebecsülését látják benne. A vezető kérdések tekintélyének rovására megy az, hogy Ratkó elvtársnő időközönként hirtelen és meggondolatlanul nyilatkozik, vagy kézlegyintéssel intézi el azok problémáit. [...]

Hiányosság az, hogy a felső hivatal vezetésétől a pártszervezet nem kap elég segítséget, és közöttük a kapcsolat laza, amely adódik abból, hogy Ratkó elvtársnő nem szereti Kovács elvtársat, s nem is támaszkodik rá a hivatalvezetés feladatainak megoldásában. [...]

Budapest, 1952. február 6.

(Szabó Józsefné)

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 55. ó. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt tisztázat

*

L.[ássa] Gerő, Rákosi, Farkas
VI. 30.
Biz.[almas]

Feljegyzés Rákosi elvtárs részére

Amikor Rákosi elvtársnál voltam, Rákosi elvtárs felvetette a kérdést, ki lenne alkalmas a magyar egészségügy felső vezetésére? A kérdés váratlanul ért. Hirtelen nem tudtam átgondolt választ adni. Azóta sokat gondolkodtam a kérdésen. Válaszomat a következőkben tudom megadni. Őt olyan vezető orvoskáder ismerek, akivel úgy gondolom, ezzel a kérdéssel kapcsolatban foglalkozni lehet: Dabis, Törő, Babits, Gegesi Kiss és Havas elvtársak. A vidéki egyetemeken ebből a szempontból szóba jövő kádert nem ismerek. [...]

Simonovits István
Bpest, 1952. június 27.

MOL M-KS 276. f. 65. s. 345. ó. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Rákosi Mátyás titkári iratai). Eredeti, kézzel írt tisztázat.

c.

Feljegyzés az Egészségügyi Minisztérium vezetésében és munkájában tapasztalt hiányosságokról

Feljegyzés

Keleti elvtárs részére

Ságvári Ágnes elvtársnő, a KEB munkatársa, 2 héttel ezelőtt megbeszélést kért, mert véleménye szerint az Egészségügyi Minisztérium vezetésében és munkájában igen súlyos hibák vannak, amit az Adminisztratív Osztálynak sürgősen ki kellene vizsgálni. Ságvári elvtársnő lényegében a következőket vetette fel:

1.) Ratkó elvtársnő ellen sok a kifogás, az orvos körökben elterjedt, hogy Ratkó elvtársnő nem szereti az orvosokat. Ratkó elvtársnőnek igen rossz a viszonya az Egészségügyi Szakszervezethez. Mindent ellenez, amit az Egészségügyi Szakszervezet kezdeményez. A minisztérium nem támogatja megfelelően a

szakszervezet jól működő szakcsoportjait, amelyek tudományos kutatómunkával foglalkoznak.

A szakszervezet vezetése sem megfelelő, mert a legfelsőbb vezetésbe orvosok nincsenek megfelelően bevonva.

2.) A minisztérium káderpolitikája terén súlyos hiányosságok vannak. Rusznák [István] elvtárs körül állítólag egy klikk van kialakulóban, ami szemben áll a minisztérium vezetésével. Komoly kifogás merült fel Lóránt elvtárs ellen, akit most vittek be a minisztériumba főosztályvezetőnek. Lóránt elvtársat, mielőbb a minisztériumba került, valamelyik kórházból kitétek rossz munkája és tisztázatlan dolgai miatt. Kifogásolható, hogy két igen fontos budapesti, úgynevezett báziskórház igazgatója, Bakács Tibor és Vikol János, akiknek ügye a párt előtt ismert.

3.) Az orvosok között általános a felháborodás a kitüntetések kérdésében. Széles körben olyan nézet van, hogy a kommunista orvosokat nem kell kitüntetni, mert azok kommunisták, és a kitüntetések egyedüli célja, hogy passzív, közömbös, sok esetben ellenséges beállítottságú orvosokat a mi számunkra megnyerjen.

4.) Hibák vannak a kommunista orvosok közötti munkában. A kommunista orvosokat túl sok olyan megbízatással terhelik, amelynek nagy része adminisztratív, és így a kommunista orvosok zöme nem tud lépést tartani a tudományos munkával. Példának hozta fel Sárkány klinikai gyermekgyógyász adjun[k]tus esetét, aki egyike a legjobb gyermekgyógyászoknak és a klinikai pártszervezet agit. prop. titkárának választották. Tudományos munkáját majdnem teljesen abba kellett hagynia, holott az agit. prop. feladatok végzésére egy függetlenített munkatársat kellett volna beállítani, akit Sárkány elvtárs napi 3-4 órás munkával irányíthatott volna.

5.) Nincs kellően kidolgozva az orvosok fizetése. A klinikai orvosok fizetése kevesebb, mint az SZTK orvosoké. A kiváló orvosoknak több fizetést kellene adni, tudományos fokozatuknak és képzettségüknek megfelelően. A KEB nem régen tárgyalta Dr. Czinner ügyét, akit kizártak a pártból. Czinner egy alávaló ember, aki betegeit zsarolta, a tárgyaláson azonban kiderült az is, hogy Czinner havi legális fizetése 2200 Ft. Volt, ami Ságvári elvtársnő véleménye szerint kevés, figyelembe véve Czinner nagy tudományos képzettségét.

- x - x -

Ságvári elvtársnő javasolta, hogy osztályunk vizsgálja ki ezeket a problémákat. Helyesnek tartaná, ha beszélne Simonovics, Sárkány, Rostás, Sárfi, Romhányi és még 1-2 főorvos elvtárral. Véleménye szerint ezek az elvtársak, ha a Párt behívja őket, sok mindent elmondanának, ami szívükön fekszik, és amit ez ideig nem mertek vagy nem tudtak elmondani.

Budapest, 1952. szeptember 3.

Hárs [István]

MOL M-KS 276. f. 96. cs. 53. ó. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Adminisztratív osztály Egészségügyi alosztály). Eredeti, géppel írt tisztazat.

d.

Ratkó Anna pártbüntetése

21. sz.
Szigorúan bizalmas!

Jegyzőkönyv

a Titkárság 1952. május 21-én d. u. 5 órákor megtartott üléséről

Jelen vannak: Rákosi Máttyás, Gerő Ernő, Farkas Mihály, Révai József, Kovács István, Nagy Imre, Hegedüs András, Kristóf István, Hidas István, Horváth Márton elvtársak.

[...]

6.) Különlélek

1.) Ratkó Anna elvtársnő ügye.

(Rákosi Máttyás elvtárs javaslata.)

A Titkárság Ratkó Anna elvtársnőt helytelen magatartásáért megrovásban részesíti. (Kiss Károly elvtárs feljegyzése mellékelve.)

[...]

SZIGORÚAN BIZALMAS[!]

Feljegyzés Rákosi elvtársnak

Dr. Solt Oszkár panaszát megvizsgáltam. Az ügyben beszéltem Ratkó elvtársnővel, dr. Solt Oszkár, dr. Békés, dr. Faragó Eszter és az injekciót beadó dr. Friedmann Margit orvosnővel.

Dr. Solt feljegyzésében foglaltak megfelelnek a valóságnak, enne semmi túlzás nincs.

Dr. Solt Oszkár egyetemi tanársegéd, bőr- és urológus szakorvos. A minisztériumban osztályvezető. Apja egy falusi malom tulajdonosa volt, 5-7 emberrel dolgoztatott. A II. világháború idején apja németnek vallotta magát, emiatt fia évekig nem beszélt vele. Egyetemi éve alatt egy ideig tagja volt a „Turul” szervezetnek. Ezt Pártba való belépésénél, a felülvizsgálatnál és minden életrajzába beírta.

1944-ben megszökött a katonaságtól, mikor a kórházat, ahol orvosként dolgozott, nyugatra vitték. 1944 nyarán kapcsolatba került az illegális kommunista mozgalommal, pártaját kapott és továbbadott, majd apróbb megbízatásoknak tett eleget.

1945-ben belépett a Pártba, 7 éve dolgozik a minisztériumban, munkáját nagy szorgalommal végzi. Közben egy éven át a Tervhivatalban dolgozott, egészségügy-szervezési téren, ahol munkájával meg voltak elégedve.

A tagfelülvizsgálatnál az azóta kémkedésért letartóztatott Kálmán András javaslatára kizárták a Pártból. Ezt a kizárást a Nagy-budapesti Pártbizottság megsemmisítette.

Dr. Faragó Eszter (dr. Mandula Kossuth-díjas vegyész felesége) pártönkívüli orvosnő. Kihallgatást kért Ratkó elvtársnőtől, mert megsértve érezte magát, hogy dr. Solt nem fogadta el tőle az injekciót az orvosi rendelőben.

A miniszter szobájában történeteket valamennyien egybehangzóan mondják el. Ratkó elvtársnő lehívatta dr. Soltot és felelősségre vonta, miért nem engedte magának Faragó dr.-nőtől az injekciót beadni.

Dr. Solt kitarított amellett, hogy „ha neki választania lehet férfi vagy nőorvos között, alsó testrészébe férfi orvossal adat injekciót”. E körül a kérdés körül a miniszterrel hosszú vitája volt, mire Ratkó elvtársnő kijelentette: „én pedig azt mondom, hogy most addig nem megy innen ki, amíg egy nőtől nem kap egy injekciót.”

Máris rendelkezett, hogy fecskendőket és penicilint hozzanak. S mivel az injekciót dr. Faragó orvosnő nem volt hajlandó sértődöttségből beadni, behívatta dr. Friedmann Margit orvosnőt, aki az egész vitából semmit sem hallott és beadatta dr. Soltnak az injekciót. Solt szólt az injekciót adó orvosnőnek, hogy ne az egészet, de Ratkó elvtársnő odament és ellenőrizte, hogy az utolsó cseppig belenyomja, ami meg is történt.

Az injekciót adó orvosnő az előzményekről semmit nem tudott. Később érdeklődött, hogy miért kellett neki ezt az injekciót beadni, mire azt a választ kapta dr. Békés osztályvezetőtől, hogy „úgy látszik, ennek didaktikus jellege volt”.

Dr. Solt a vele való beszélgetésnél elmondta: „utólag nagyon helytelennek tartja, hogy nem szegült ellene az injekció beadásának, de nem akart még kínosabb helyzetet teremteni a minisztere előtt”.

Dr. Faragó orvosnő kijelentette, hogy teljes elégtételt kapott és nagyon tetszett neki Ratkó elvtársnőnek ilyen eredeti megoldása. Szerinte: „dr. Solt megérdemelte, hogy ilyen módon beadtak neki egy injekciót.”

Dr. Békés osztályvezető, aki az ügy lefolyásánál a szobában tartózkodott, elmondja, hogy az egész esetet az utolsó pillanatig tréfának hitte, csak akkor, amikor dr. Solt letolta a nadrágját és beadták neki az injekciót - látta az ügy kínos voltát. Ratkó elvtársnő azonban olyan határozott volt ebben a követelésében, hogy rosszalással és az ügy feletti elítélő kritikáját Békés csak az injekció befecskendezése után tudta megmondani. Később Doleschall, Simonovics és Békés igen elítélték Ratkó elvtársnő eljárását.

Ratkó elvtársnő a vele való beszélgetés alkalmával, eléggé összetörve és könnyezve mondta el, hogy időnként megnyilvánuló hevesége és meggondolatlansága belevitte ebbe a súlyos hibába. Elmondása szerint a büntetésből beadott injekció megtörténte után rögtön rádöbbsent, hogy milyen meggondolatlanul, ostobán járt el és próbálta menteni a helyzetet azzal, hogy ebből semmi ne szivároгjon ki. Utána napokig nem volt nyugta és állandóan gyötörte az eset. Még inkább látta, hogy milyen súlyos hibát követett el ennek az injekciónak ostoba erőszakolásával, ekkor látta azt is, hogy mennyire összetörte dr. Soltot és milyen lehetetlen helyzetbe hozta saját magát.

Javasolom: Ratkó elvtársnőt - tekintve központi vezetőségi tagságát és miniszterségét - a Titkárság részesítse szigorú megrovásban.

Bp. 1952. V. 16

Mellékelve:

Ratkó elvtársnő feljegyzése

Kiss K[ároly]

MOL M-KS 276. f. 54. cs. 1945. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Titkárság). Eredeti, géppel írt tisztázat

*

Keb/ 7642.

1952. november 12.

46. sz. jegyzőkönyv

A Nemzetközi Vöröskereszt koreai gyógyszerküldeményének ügye

Flórián István:

A KEB megvizsgálta a Nemzetközi Vöröskereszt koreai gyógyszerküldeményének ügyét.

A KEB megállapította:

A Nemzetközi Vöröskereszt 1950 augusztusában gyógyszerküldeményt ajánlott fel a Magyar Vöröskereszt koreai akciójára.

A KV Adminisztratív Osztálya tudtával az ajánlat az Egészségügyi Minisztérium elé került döntésre. Az Egészségügyi Minisztérium utasítására, a Magyar Vöröskereszt vezetője, dr. Flórián István elfogadta a felajánlást anélkül, hogy erről a Külügyminisztériumot és a Koreai Követséget értesítette volna.

A Magyar Vöröskereszt minden alap nélkül a koreai nép nevében köszönte meg levélben a küldeményt. A Koreai Kormány a gyógyszereket nem vette át, ezért azokat vissza kellett szállítani Genfbe.

Időközben a Nemzetközi Vöröskereszt sürgetésére Flórián elvtárs olyan értelmű levelet írt, hogy a gyógyszereket továbbítottuk Korea felé. Amikor a Koreai Kormány elutasító döntése tudomására jutott, közölte a Genfi Vörös Kereszt központtal, hogy a gyógyszerek „visszaérkeztek” Magyarországra.

A valóságban a gyógyszerek nem lettek útba indítva, hanem kipróbálás végett a Kútvölgyi úti Kórházban voltak.

A KEB megállapította, hogy az ügyben Ratkó Anna és Dr. Flórián István elvtársak eljárását politikai vakság jellemzi és eljárásukkal lehetőséget adtak az imperialista sajtóban történt rágalmozásokra.

A KEB Ratkó Anna elvtársnőt és

Dr. Flórián Istvánt, a Magyar Vöröskereszt vezetőjét

megrovásban részesíti. [kézírással] L.331-641.

A KEB megállapítja, hogy felelősség terheli a KV Adminisztratív Osztályát is. Figyelembe vette, hogy Nagy Imre elvtárs ezen idő alatt kórházban volt és Keleti Ferenc elvtárs még nem vette át munkakörét.

[A lap alján gyorsírással készült feljegyzés.]

MOL M-KS 932. f. 1964/21. jkv. (Magyar Országos Levéltár MSZMP iratok Központi Ellenőrző Bizottság). Eredeti, géppel írt, kézírással kiegészített tisztázat.

e.

Ratkó Anna egészségügyi miniszter leváltása

15. sz.

Szigorúan bizalmas!

Jegyzőkönyv

a Titkárság 1953. április 15-én d. u. 5 órakor megtartott üléséről

Jelen vannak: Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Farkas Mihály, Nagy Imre, Kristóf István, Hegedüs András, Hidas István, Horváth Márton, Földvári Rudolf, Ács Lajos, Vég Béla elvtársak.

[...]

8.) Kérdőjavaslatok:

Adminisztratív Osztály javaslatai:

A Titkárság elfogadja:

Dr.Zsoldos Sándor elvtársat egészségügyi miniszternek,

Adminisztratív Osztály

Szigorúan bizalmas!

Készült 2 pld-ban. Szné.

K/11/K/623/1953.

Javaslat

a Politikai Bizottsághoz

Ratkó Anna elvtársnő egészségügyi minisztert leváltani.

1927-től SZDP, 1942-től MKP-tag.

1945-től a MKP K. V. póttagja, 1948-tól a MDP K. V. tagja.

1927 óta tagja a Textilmunkás Szakszervezetnek.

1904-ben született Párkányánán. Apja szerszám- és géplakatos volt. Iskolai végzettsége: 6 elemi. Szakképzettsége: textilmunkásnő. Férje párttag. Egy gyermekük van.

1916-ban a WM gyárban kezdett dolgozni mint munkásnő. 1921-től a Fegyvergyárban, 1922-től a Hazai Fésűsfonógyárban dolgozott, ahol 1923-ban a gyár főbizalmijává választották. 1929-től különféle kisebb üzemekben, 1932-től a Ganz Villamossági Gyárban dolgozott, ahol a gyár főbizalmija volt. 1938-ban a Fegyvergyárba került. 1944 elejétől nem dolgozott, mert a németek lakásán és munkahelyén keresték.

1945-ben a Textilszakszervezet főtitkára, 1949 júniusától miniszter.

1945 óta országgyűlési képviselő.

1929-től 1934-ig a Demény-frakció tagja.

A Titkárság 1952 májusában helytelen magatartásáért megrovásban, a KEB 1952 novemberében a Nemzetközi Vöröskereszt koreai gyógyszerküldeménye ügyében politikai vakságáért megrovásban részesítette.

Mint egészségügyi miniszter rosszul dolgozott. A Titkárság rá vonatkozó határozatait nem hajtotta végre. A minisztériumban vezető helyen számos megbízhatatlan elem van.

Személyesen felelős a Kútvolgyi úti kórház személyzetének igen rossz összetételéért.

Nem képezi magát. Nem ad elvi irányítást a minisztérium és az egészségügy vezetéséhez, helyette a legapróbb részletkérdésekkel foglalkozik. Hiú, munkatársait nem becsüli. Kiszállásai alkalmával felelőtlen ígéretek teszt, amit nem beszél meg munkatársaival és amit nem is lehet végrehajtani. A bírálatot nem tűri, visszautasítja, személyeskedésnek veszi.

A minisztérium vezetését azért sem tudja ellátni, mert közel 3 hónapja kórházban fekszik és orvosai véleménye szerint felgyógyulásának ideje egészen bizonytalan.

Budapest, 1953. április 16.

Nagy [olvashatatlan]

(Keleti Ferenc)

MOL M-KS 276. f. 54. cs. 239. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP KV Titkárság). Eredeti, géppel írt tisztázat.

Címkék:

[Rákosi Mátyás](#) ^[3]

[Ratkó Anna](#) ^[4]

[Magyar Dolgozók Pártja](#) ^[5]

[MNDSZ](#) ^[6]

[Ideiglenes Kormány](#) ^[7]

[nemzetgyűlés](#) ^[8]

[Egészségügyi Minisztérium](#) ^[9]

[Népjóléti Minisztérium](#) ^[10]

[MTA](#) ^[11]

Kiadás: 6. évfolyam (2006) 4. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/a_szovoszekto_a_miniszteri_barsonyszekig.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/a_szovoszekto_a_miniszteri_barsonyszekig.html

[2] https://www.archivnet.hu/./tiny_mce/jscripts/tiny_mce/plugins/paste/blank.htm%23_ftn21

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi-matyas>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ratko-anna>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-dolgozok-partja>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mndszt>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ideiglenes-kormany>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nemzetgyules>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/egeszsegugyi-miniszterium>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nepjoleti-miniszterium>

[11] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mta>